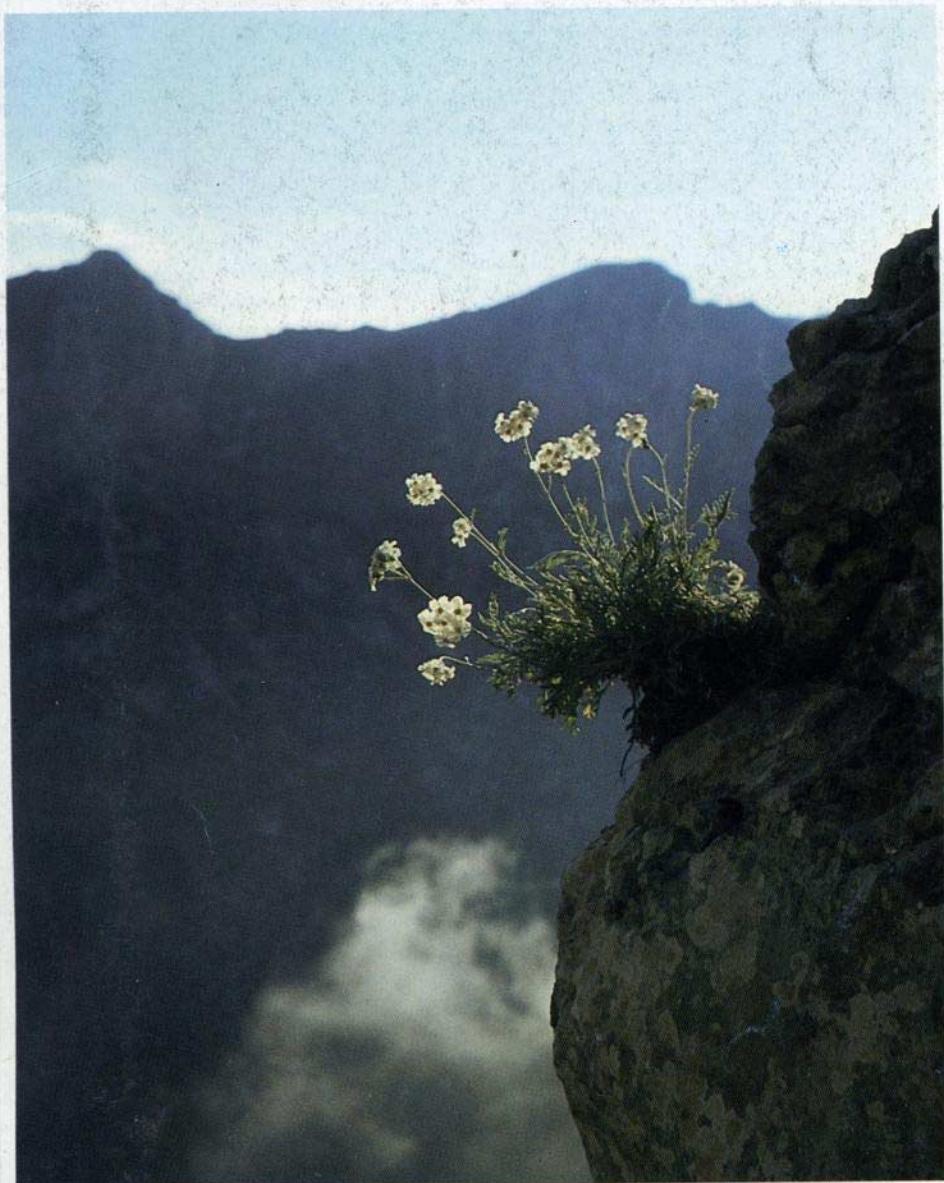

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0690

CASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

GODIŠTE 89

LIPANJ
1997

6

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA
JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22

Prvi broj izšao 1898. godine kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. Od 1949. do travnja 1991. izlazio pod naslovom "Naše planine"

Lipanj 1997
June 1997

Broj 6
Number 6

Godište 89
Volume 89

SADRŽAJ

Autor fotografije na
naslovnici: Dr. Željko
Poljak

<i>Darko Berljak:</i> Mjesto gdje se zemlja spojila s nebom	161
"Extremi" na vrhu Demavanda, II. dio	163
<i>Prof. Mira Šincek:</i> Zlatni kozorog	165
<i>Smilja Petričević:</i> Biokovo s one strane	167
<i>Alan Čaplar:</i> Koliko još ovako	170
<i>Mario Žuti:</i> Što mogu učiniti za zaštitu prirode	173
Zaštita prirode	174
<i>Josip Pejša:</i> Dan dalmatinskih planinara u Vrsnom	176
<i>Ivan Salopek:</i> Planinarstvo u Herceg-Bosni danas	178
<i>Dr. Tvrtko Pervan:</i> Svježe vijesti iz slavonskih planina	180
<i>Hrvoje Pokos:</i> Planinarstvo u Republici Južnoj Africi	181
<i>Vesna Jurković:</i> Šubićevac mog djetinjstva	182
<i>Željko Poljak:</i> Kako svoju planinarsku kuću osigurati od pljačke	183
<i>Zdravko Trošelj:</i> Briga o starim hrvatskim gradinama	184
In memoriam	184
Planinarstvo u tisku	186
Tko je tko u hrvatskom planinarstvu (Tomislav Čanić)	187
Vijesti	188

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-10000 ZAGREB, Cesarca 5, tel. i faks. 01/271-752
UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Tomislav Čanić, Alan Čaplar, Jakša Kopić, prof. Krinoslav Milas i Tomislav Pavlin

IZDAVAČ I UREDNIŠTVO: Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22, tel. i faks 01/448-774 (8-14 sati).

NASLOVNA STRANICA I LOGOTIP: Senaid Serdarević – Seno.

GRAFIČKI UREDNIK: Ivan Pahernik, Senaid Serdarević – Seno.

UNOS TEKSTA I KOMPJUTORSKA OBRADA: Naklada MD.

TISAK: Tiskara "Spiridon Brusina", vl. Danica i Ante Pelivan, Lomnica Donja, Velika Gorica.

SURADNJA: Članke treba slati tipkane s proredom među recima, sa što većim izborom ilustracija (fotografija, dijapositiva, crteža, skica). Ilustracije se vraćaju autorima.

Izlazi u dvanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Pretplata za 1997. godinu je 80 kuna (za inozemstvo 43 DEM), a uplaćuje na žiro račun izdavača broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236. Važno! Na uplatnici treba u rubrici "Poziv na broj" upisati svoj pretplatnički broj (ne JMBG), jer banka izdavača ne javlja ime uplatitelja nego samo taj broj. On se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog primjerkra. Novi pretplatnici trebaju taj broj tražiti od izdavača (pismeno ili telefonski) ili mu poslati fotkopiju uplatnice.

Tiskanje časopisa omogućuje donacija Tvornice boja "Chromos" Samobor.

Na ovaj časopis ne plaća se osnovni porez na promet na temelju mišljenja Ministarstva prosvjete (612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-1/7-92/-9201 od 16. 3. 1992.) i preporuča se kao neobvezno štivo u školama.

MJESTO GDJE SE ZEMLJA SPOJILA S NEBOM

**Ekspedicija HPS "Everest '97"
uspješno okončana**

Kada su u drugoj polovici prošlog stoljeća u zapadnoj i srednjoj Europi nicale prve planinarske udruge na svijetu, teško da su njeni osnivači razmišljali o usponu na svoj simbolički oltar, na najvišu planinu našeg planeta.

Ništa čudno, tek je koje desetljeće prošlo od spoznaje koja je uopće planina najviša na Zemlji, a ona se, možda, u to vrijeme činila udaljenijom i višom nego što su nama danas vrhovi na Mjesecu.

Međutim početkom, a posebno sredinom ovog stoljeća biti sposoban za organiziranje uspona na Mount Everest – vrh ispod kojeg je cijeli Svijet, a iznad samo nebo – bilo je ne samo nezaobilazno ispitivanje cjelebitosti i snage vlastite planinarske udruge, već je to postalo i važno pitanje nacionalne časti.

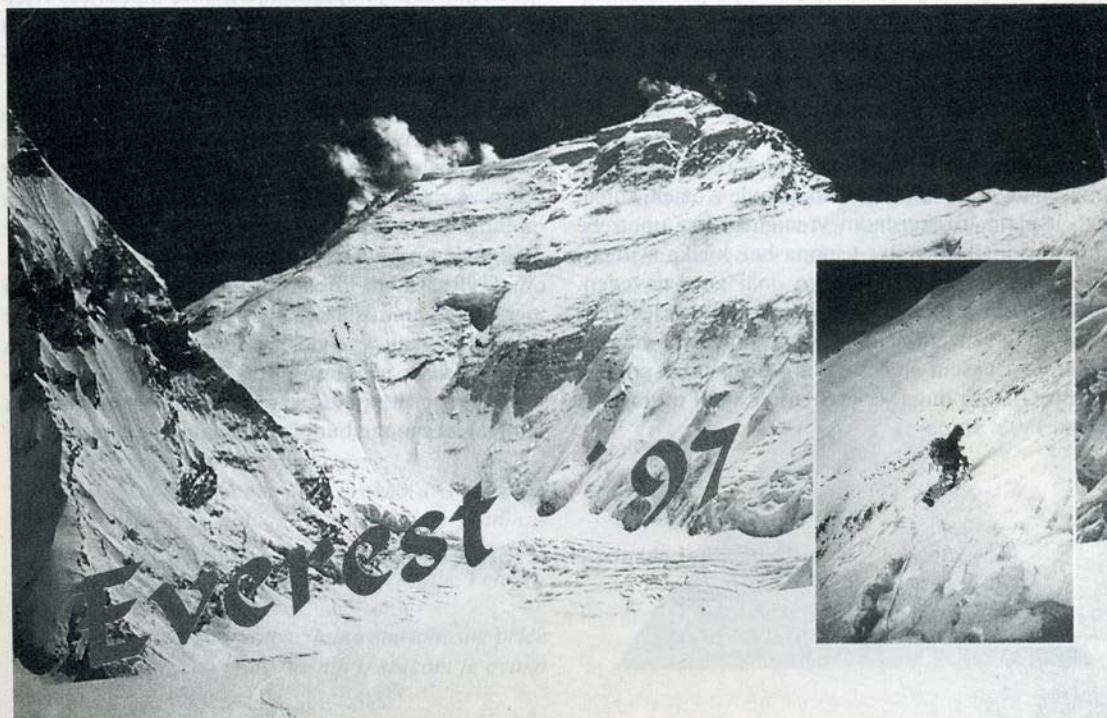
Darko Berljak, Zagreb

Prvi su u tome uspjeli oni koji su osnovali i prvu planinarsku organizaciju u svijetu, Alpine Club iz Velike Britanije, a slijedili su Schweizer Alpenklub, Deutscher Alpenverein, Club Alpine Français...

Trebalо je čekati mnoge godine da se u to staro i birano društvo, kome pripadamo već 123 godine, pridružimo i uspješnom organizacijom najsloženijeg izleta u području planinarstva.

To se dogodilo 22. i 23. svibnja ove godine kada je davni san konačno ostvaren. Alpinistička ekspedicija Hrvatskog planinarskog saveza popela se na jedino mjesto na svijetu iznad kojeg nije moguće napraviti ni korak više – na 8872 m visoki vrh Mount Everesta.

Da nam "uljepšaju" dane nakon tih nezaboravnih trenutaka, do naših ušiju u dalekom Tibetu došle su

vijesti iz domovine da neki znalci iz naših planinarskih krugova smatraju kako je ekspedicija zapravo neuspješna, jer na vrhu nije bilo Hrvata, već samo dva Slovence.

Ne bi trebalo trošiti riječi za stručnjake tog profila, ali pošto su ili zlonamjerni ili jadnog planinarskog znanja, evo im odgovora da možda nešto i nauče.

Alpinistička ekspedicija je momčad; svi rade za jednoga i jedan za sve. Tu nema ništa zajedničkog s individualnim klasičnim alpinizmom, čak, štoviše, ekspedicije su njegova potpuna suprotnost. Čest je slučaj da iz raznih razloga na nacionalnim ekspedicijama sudjeluju članovi i iz drugih država.

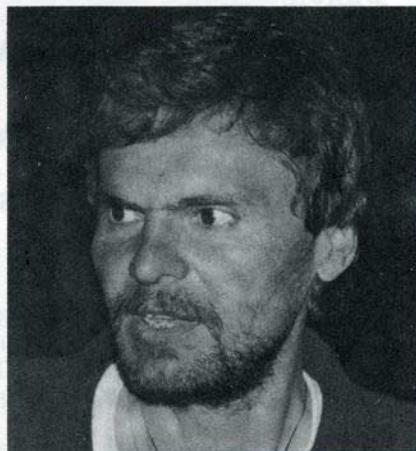
Ili malo povijesti za zaboravne. Čija je bila ekspedicija kada je Mt. Everest 29. svibnja 1953. godine uopće prvi puta i osvojen? Na vrhu su bili Nepalc Tenzing Sherpa i Novozelandanin Edmund Hillary. Otvorite bilo koju enciklopediju i pročitajte – ekspedicija je bila engleska!

To što 24. svibnja 1997. na vrhu nije bio Hrvat Danko Petrin vrijedi neusporedivo više nego samo još jedan statistički uspon na Mt. Everest. On nije puno razmišljao kada se na 8300 metara, korak do svoga životnoga sna, samo 550 metara od vrha svijeta, morao okrenuti kako bi pomogao iscrpljenom i oslijepljenom Nijemcu Josephu Stilleru da se sigurno spusti u dolinu.

Još bi se puno toga moglo napisati, ali nabrojimo samo ono najvažnije po čemu će se pamtitи ova ekspedicija.

Hrvatski planinarski savez uspješno je organizirao ekspediciju koja se popela na najviši vrh svijeta s njegove teže, sjeverne strane, iz Tibeta. Inače, omjer uspona s juga i sjevera je 10:1.

Na vrhu su bili u solo usponima iz posljednjega najvišeg logora Franc Pepevnik i Pavle Kozjak, kojem je to uspjelo u rekordnom vremenu i bez upotrebe umjetnog kisika. Omjer uspona bez kisika s juga i sjevera još je drastičniji nego onaj gore naveden. Takvi usponi uspjeli su samo rijetkim na sjevernoj strani zbog izuzetnih tehničkih teškoća na vršnom grebenu (u našem slučaju, zbog nedostatka snijega imao je 2,5 km dugačak greben od 8400 m do vrha ocjenu IV/V stupnja).

Darko Berljak – voda ekspedicije, dosadašnji predsjednik Izvršnog odbora HPS, sada tajnik

Dok smo mi boravili na planini, u drugim je ekspedicijama poginulo 11 ljudi. Naša je prošla bez ijedne ozebine, čak bez ogrebotine, i jedina je koja je u to vrijeme osvojila Everest bez smrtne žrtve u svojim redovima.

Najvjerojatnije smo bili i najjeftinija ekspedicija na Everestu; druge su svoje proračune imale i do milijun dolara, a naš je bio točno pet puta niži.

Hrvatska planinarska organizacija na svoju ekspediciju, koja je upisala njeno ime u povijest svjetskog alpinizma, nije potrošila ni jednu kunu, jer su njeni sudionici pronašli potpuno samostalno sva potrebna sredstva.

Nepodijeljeno je mišljenje svih domaćih i stranih članova ekspedicije "Everest '97", a i stručnjaka u tom poslu u Nepalu, da je ekspedicija HPS uzor kako se organiziraju takve akcije: tijekom 72 dana njenog trajanja sve se ostvarivalo po planu i bez najmanjeg problema.

U hrvatskom dijelu ekspedicije sudjelovalo je i pet mladih alpinista koji su prvi puta bili na Himalaji i stekli velika iskustva. Nadajmo se da će uspjeh na Everest ubiti ne samo za njih, već i za ostale penjače, ali i za cijelu našu planinarsku organizaciju poticaj za mnoge buduće kvalitetne pohvate.

Više o samoj ekspediciji u sljedećim brojevima

"EXTREMI" NA VRHU DEMAVANDA, II. DIO

Kako ne treba organizirati ekspedicije

U prošlome smo broju objavili dopis čakovečkog planinarskog kluba "Extrem" (str. 153) u kojem slavodobitno javljaju o svom uspješnom zimskom usponu na najviši vrh Irana Demavand (5671 m). Dana 20. svibnja poslalo je u vezi s tom ekspedicijom Veleposlanstvo Republike Hrvatske Hrvatskom planinarskom savezu ovaj dopis:

Slijedom našeg telefonskog razgovora želimo Vas formalno izvjestiti o posjetu članova planinarskog društva "Ekstrem" iz Čakovca Iranu i o njihovom usponu na vrh Demavand, te posljedicama cijelog pothvata.

Članovi "Ekstrema" gospoda Tomislav Režek, Radovan Petrović i Zvonimir Jembrih, javili su se Veleposlanstvu RH u Teheranu nekoliko dana prije svog dolaska u Iran, te po dolasku u Teheran posjetili Veleposlanstvo.

U Veleposlanstvu RH u Teheranu, savjetovano je članovima ekspedicije da kontaktiraju ovlaštenog iranskog alpinističkog vodiča, što su otklonili, i također da odlože svoj pokušaj osvajanja Demavanda radi tada vrlo loših meteoroloških prilika, što su prihvatali i rekli da će prvo otputovati do gradova Esfahana i Bandar Abasa na jugu Irana, i po povratku, ukoliko se vremenske prilike poboljšaju, pokušati uspon na Demavand.

Tjedan dana kasnije informirani smo od dvojice članova ekspedicije, da su njih trojica ipak išli na Demavand, te da su se prilikom uspona razdvojili, i da su se dvojica tada vratile a da je treći ostao negdje na brdu. Radi ozbilnosti situacije, Veleposlanstvo je angažiralo iranskog alpinističkog vodiča g. Faramarz Poura, koji je u pratnji djelatnika Veleposlanstva pošao na Demavand tražiti g. Jembriha koji se do tada još nije vratio. Također je zatražena pomoć iranske službe za spašavanje.

Svom srećom, g. Jembrih je proveo dva dana na planini u skloništu, zajedno s austrijskim planinarkama, i kada se vrijeme poboljšalo krenuo je prema podnožju te su ga na putu sreli djelatnik Veleposlanstva i iranski vodič.

Prvi dio cijele ove potencijalno smrtonosne priče (što će postati jasno malo kasnije), srećom je ovako završio.

Međutim, Jembrih je na planini ostavio svu opremu, kako svoju tako i druge dvojice pripadnika svoje grupe, te je prije odlaska iz planinarskog doma u podnožju Demavanda, usmeno dogovorio s iranskim vodičem Faramarz Pourom, da prvom prigodom ode po tu zaostalu opremu i dostavi je u hrvatsko Veleposlanstvo u Teheranu. Jembrih je za ovu uslugu ostavio RLS 300.000 (oko 70 US\$), s lokalnim djelatnikom Veleposlanstva g. Ateenom, koji je novac trebao dati g. Pouru nakon isporuke opreme hrvatskih alpinista.

Nedavno je u iranskom tisku objavljena vijest da su na planini Demavand pronađena smrznuta tijela iranskog vodiča g. Faramarz Poura i njegovog sina, koji su stradali u snežnoj oluci kada su otišli po opremu hrvatskih alpinista.

Nakon objavljenja ove vijesti, tajnik teheranskog Alpinističkog saveza g. Abdollah Mohsen, zatražio je sastanak u hrvatskom Veleposlanstvu gdje ga je primio veleposlanik Bošnjak.

G. Mohsen je izvjestio da je u potrazi za nastrandanim vodičem i njegovim sinom bilo angažirano 800 ljudi i helikopter, i najavio da će nas o stavu iranskog Planinarskog saveza izvjestiti nakon sastanka njihove uprave, koji bi se trebalo održati u sljedećih nekoliko dana. U ime planinarskog saveza g. Mohsen je postavio pitanje zašto dotični savez nije izvešten o boravku hrvatske planinarske ekspedicije, i dogovoru oko izgubljene opreme.

Preko g. Mohsena je izražena sućut obitelji stradalih i Planinarskom savezu, i upućena zamolba da nas podrobniye izvijeste o pojedinostima tog nesretnog slučaja. Zatražen je i savjet o prikladnom načinu izražavanja sućuti obitelji nastradalih.

G. Mohsen je preliminarno informiran o stavu Veleposlanstva, koje drži da ne snosi nikakvu pravnu odgovornost i ne preuzima nikakve obveze za ove događaje, kao što drži da nema odgovornosti ni obveza hrvatskih državljanima (planinara), osim eventualno po pitanju neprijavljivanja samog uspona na Demavand Iranskom planinarskom savezu, isklju-

čujući bilo kakvu odgovornost za bilo koje događaje nakon silaska trećeg planinara s planine.

Upoznajemo Vas sa ovim pojedinostima i radi toga što s obzirom da se radi o životima dvojice ljudi, te poznatoj zakonskoj regulativi Irana (Šerijatski zakon), za očekivati je traženje naknade u novcu za živote dvojice planinara.

O dalnjem razvoju situacije pravovremeno ćemo Vas izvjestiti.

S poštovanjem,

mr. Željko Kuprešak, savjetnik

UMJESTO NAŠEG KOMENTARA

Glavni odbor HPS odredio je pravila po kojima se organiziraju alpinističke ekspedicije u inozemstvo i objavio ih u "Hrvatskom planinaru" broj 4/1996 (str. 122) pod naslovom:

KAKO UBUDUĆE U INOZEMSTVO

Radi prevladavanja sve izraženije prakse odlaska u inozemstvo bez koordinacije u planinarskoj organizaciji i bez poštovanja Statuta HPS, te Zakona o športu i Pravila Hrvatskog olimpijskog odbora koji propisuje obveze sportskih ekipa prilikom odlaska u inozemstvo, Glavni odbor HPS na svojoj sjednici 9. 3. 1996. godine donio je ove odluke:

1. Sve nastupe u inozemstvu (razna prvenstva i natjecanja u športskom penjanju, orijentaciji, te alpinističke, speleološke ekspedicije i planinarske pohode) njihovi organizatori (HPS, stručne komisije HPS, gradski i županijski planinarski odbori ili planinarska društva) PRIJAVLJUJU Izvršnom odboru HPS imenom akcije, sudionicima, terminima i načinom financiranja, te po njenom završetku predaju kratko pismeno izvješće

2. Za neke od tih akcija potrebna je i posebna sugglasnost Izvršnog odbora HPS. To su: sva natjecanja u športskom penjanju i orijentaciji, te alpinističke i speleološke ekspedicije svih razina (društvene, gradске, državne).

3. Za nastup hrvatske reprezentacije u svim kategorijama na svjetskim i evropskim prvenstvima u športskom penjanju i orijentaciji, te organizaciji državne (s imenom "hrvatska" ekspedicija) alpinističke i speleološke ekspedicije potrebna je suglasnost Hrvatskog olimpijskog odbora koju traži HPS kao punopravni član HOO.

4. Pod pojmom ekspedicija isključivo se smatra samo akcija koja uključuje cilj u planinskom području, cilj koji

u svjetskim mjerilima podrazumijeva taj pojam, gdje su sudionici u dužem razdoblju izolirani od uobičajenih standarda prehrane i noćenja, kada u većem dijelu uspona (silaza) upotrebljavaju alpinističku (speleološku) opremu i tehniku koja zahtijeva vlastitu logistiku za ostvarenje cilja.

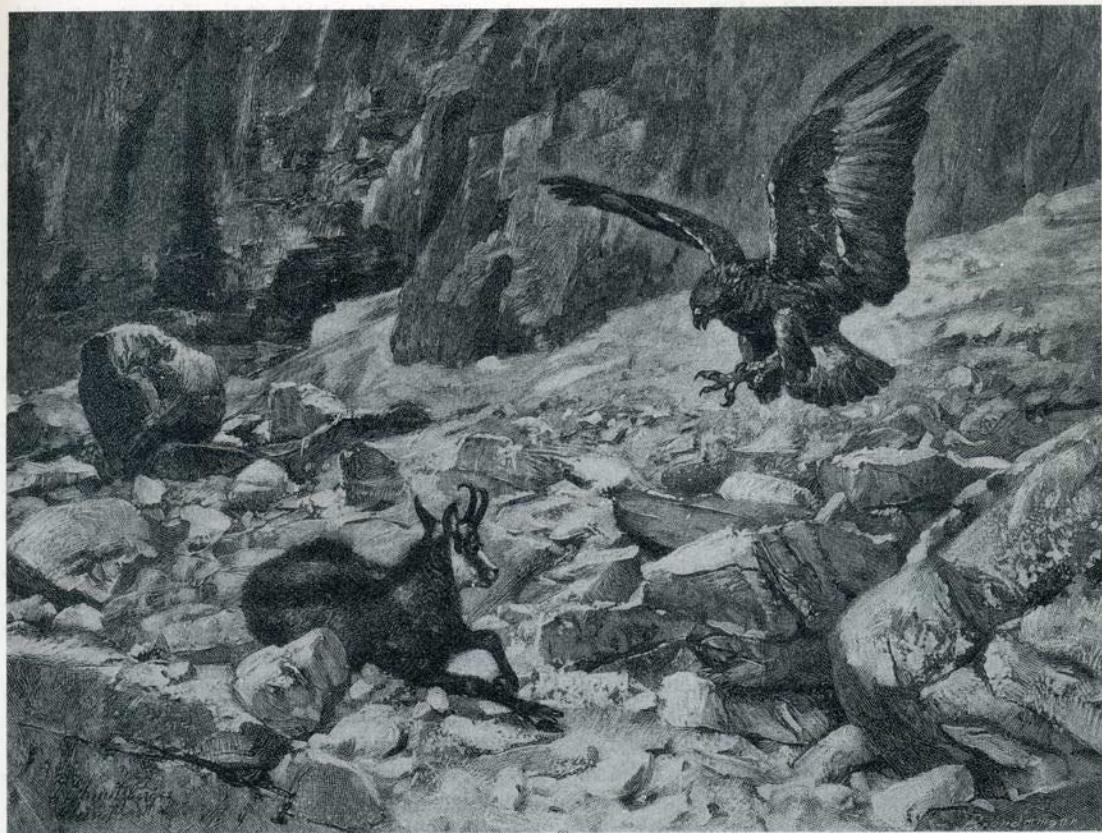
5. Naziv "hrvatska" ekspedicija podrazumijeva samo akcije sa ciljem, sudionicima, organizacijom i ostalim elementima iz stavke 4, a koje prezentiraju našu organizaciju na državnoj razini i usmjerene su na daljnji kvalitetni razvitak te djelatnosti; odluku o tome donosi IO HPS i HOO.

6. Nazive gradska, županijska ili društvena ekspedicija mogu nositi samo akcije koje reprezentiraju i koje su usmjerene na rezultat te djelatnosti u gradovima, županijama i planinarskim društvima, a zadovoljavaju uvjete iz stavke 4; odluku o tome donosi IO HPS na prijedlog organizatora.

7. Akcija ili nastup koji je organiziran mimo odluke od 1. do 6, ne smatra se akcijom obavljenom u okvirima naše organizacije. Ako su ipak korištena imena ili obilježja planinarske organizacije, Izvršni odbor će o neovlaštenoj upotrebi i privatnom karakteru te akcije izvijestiti svoje članove, organizacije HPS, javnost i sve medije i sponzore takvih akcija, te poduzeti druge mjere iz Statuta HPS.

* * *

PD "Extrem" svoju ekspediciju na Demavand nije najavilo HPS-u ni dobilo pozitivnu odluku IO HPS. HPS nije, prema tome, mogao na nju utjecati. Posljedice su vrlo neugodne i neka taj primjer posluži kao opomena svim budućim organizatorima da se ne poigravaju s ugledom Republike Hrvatske u svijetu. Čitatelje ćemo izvijestiti o dalnjem tijeku zbivanja.

ZLATNI KOZOROG

Prof. Mira Šincek, Varaždin

Maleni, jeste li znali da u svijetu planinskih vrhova, stijena, litica, ponora, kamenja, na vrletima gdje snjegovi nikad ne kopne a oblaci zastaju ko uhvaćeni udicom, živi čudesni Zlatorogi Kozorog? Znate li priču o njemu?

* * *

Živio u planini čudesni, jedinstveni kozorog. Lijep bijaše, od svih kozoroga lješi, no ne i uobražen. Snažniji od najjačeg ali ne i ratoboran. Mudar al ne i umišljen. On poseban bijaše, uistinu. Glavu mu resiše dva duga, jaka, izvijana roga čiji vrhovi doticaše završetak tamne pruge na kraju njegovih jakih leđa. U njima se sunce iskrilo bezbrojnim varnicama

svjetla i danju se činilo da će vatrom sunuti. Noću, na mjesecini, blistaše ko da su se sve zvijezde neba u njegovo rogovlje ugnijezdile. Imao je on robove od čistoga zlata. Lijep i jedinstven, ovaj kozorog, bio je gospodar planine. Poznavao je sve njezine zakutke, mračne pećine, vrletne stijene, mrke ponore, srebrne izvore, skrovite vrtove najljepšega planinskog cvijeća. Sve tajne planine on je znao, nad njima bđio, čuvao mir i ljepotu i stoga mu planina bijaše vjeran prijatelj.

No, kao da ipak nije bi posve sretan u tom carstvu stijena, nešto ga je nezaustavljivo vuklo dolje, niže, u podnožje, sve do zelenih pašnjaka i prvoga vjetrima raščupanog i pogurenog drveća gdje su, ko u zagrljaj

uljuljane, malim oknima svjetlucale kućice osamljenoga planinskog seoca.

Svakog predvečerja, tek što je sunce posljednji put dodirnulo vrhove unaokolo i planina se ko sramežljiva djevojka zarumenjela od tog cjeleva a mračak zatamnio vidike, on bi gordo zaštao na uzvisini i dugo, mirno i sjetno motrio domaće brdske koze u oboru na kraju seoca. Kako li život zna biti začudan! Pored svih onih milih vitonogih i tananih divokoza u planini, njegovu crnu oku bijaše najdraža tek jedna, obična, brdska koza, eto baš iz onog obora.

Svakog bi je dana u smiraj tako motrio i od njezina potajnog pogleda njegovu bi ponosnom srcu bivalo toplice, ljepše, milije. Donosio joj je s planine u baršunastoj vlažnoj gubici cvjetak, iz dana u dan novi, ljepši, nepoznat. No, kako je ljubav u njegovu srcu bujala poput planinske rijeke u proljeće kad snjegovi kopne i u gradima tutnjila glazba snažnija i gromoglasnija od odjeka groma u najdubljoj pećini, bijaše on sve smjeliji. Zaboravljao je urodeni oprez, strah od tudega i nepoznatog i dolazio sve ranije, silazio sve bliže. Tako ga jednog dana, onako gordog i rogatog, opaziše neki pastiri. Sunce je bljeskalo zlatom njegova rogovlja i od silne se svjetlosti u nj ne dade gledati. I proču se selom glas o kozorogu zlatnih rogova, a ljudi srca zla već snovaše kako će ga uhititi da mu se rogova domognu. Silna želja za bogatstvom, pohlepa za zlatom učini od njih dobroćudnih stanovnika planinskog sela pohlepnike užarenih očiju spremnih na sve kako bi im u rukama svjetlucalo zlato. Skupiše se oboružani kolcima, vilama, ubojitim alatom, a jedan čak poneće i staru al opasnu pušku. Pritajše se u grmlju čekajući ga.

Ne sluteći zlo, koze su brstile nisko žbunje uz rub kamenjara, samo je najmlada uznemireno podizala glavu čudno strižući ušima, a u velikim joj očima bijaše strah, strah za prijatelja zlatnih rogova.

Dok je sunce dodirivalo vrhove, on odjednom bijaše tu. Snažan, lijep, ponosno uzdignute glave silazio je oboru bliže i bliže. U taj tren jurnu na nj razjareno mnoštvo. Zveckalo je orude, muklo udarali kolci, kamenom odzvanjali teški koraci. Kozorog iznenaden ustuknu, koze prestrašeno zameketaše, strah u očima najmlađe u krupnu se suzu pretvori. Kozorog omiriše opasnost i jurnu lijevo, no iz grma na nj bljesnuše vile. Propne se desno, kadli mu put zapriječiše drugi, ali hitre ga i jake noge u skoku prenesoše iznad lica razjarenih lovaca i pod snažnim kopitim iz kamenja sunuše varnice. Gonići urlajući pohitaše za njim. On je grabio put planine dižući se stazama samo njemu znamim. I gonići i Kozorog znadoće – domogne li se litica nikad ga uhvatiti neće jer planina njegov je svijet, njegov dom i prijatelj. I

tad, u silnu strahu da im zlato ne izmakne i sve ne ostane tek pusti san, opali puška, jedan, dva, tri puta. Ko grom zaurla pucanj, ranjen zajeći Kozorog, propre se i baš tog trena i sunca s neba nesti. Požuriše gonići do mjesta gdje se pucanj zaustavio u tijelu Kozoroga, no put bijaše strm, nogama se spoticaše o kamenje, ruke izraniše na grubu stijenu, a kad se ipak zajapureni uzveraše na strminu ne nadose Kozoroga ni ranjena ni mrtva. Tek na litici u bijelu kamenju posvuda sjaju kaplje krvi. Ranjeni se Kozorog sve teže i teže kretao put vrha planinskog, bol mu pogled mutila, uši parao bijes goniča. "To je valjda kraj!" – srce mu u tuzi zborilo.

Ali planina svojih ne ostavlja. Kako bi ga zaštitala i spasila, ne zbog zlatnog rogovlja već zbog zlatnog mu srca, u pomoć već mu hita. Iz crnih i hladnih ponora probudiše se vjetri, divlje sunuše put vrha, put nebeskih visina, vukući sa sobom tmaste i teške oblake. Nestade zvijezda, zamrači se nebo i tama prijeteća pritisnu zemlju. Urlaše vjetrovi u rasplikinama, stenjaše kamenje, u daljini gromovi grmeše. I gonići potražiše najbliži zaklon da ih vjetar ne sunovrati u mrak i dubinu.

I tutnjilo je, treskalio i praskalo svu noć, a idućeg dana ne javi se sunce, već tama i nevrijeme vladaju planinom. Gonići prestrašeni jedva nadose put do svog sela. Odlučiše da će prvo dana, kad se sunce u vrhove vrati, nastaviti potragu za tijelom Kozoroga. Kako bi lakše pronašli mjesto ostaviše kolce i vile nadajuće se da će ih i krvavi tragovi u bijelu kamenju do kozoroga lako dovesti.

I kad se uistinu jednog jutra sunca vratilo na vrh planine, krenuše gonići tražiti tijelo. Nadose i kolce i vile, no u kamenju gdje su očekivali krvave tragove sad je na jutarnjem povjetarcu drhturilo nježnim zvjezdastim glavicama neko novo, posve novo i nepoznato cvijeće. Latice mu bijahu mekoćom i oblikom nalik roščićima mladih divokoza. Bijahu to ruministi – cvijeće vrleti, cvijeće što raste na opasnim stijenama, nad vrtoglavim dubinama, u nedostupnim rasplikinama. To cvijeće bijaše znamen ljubavi, čiste, prave, velike, od samog života i veće i trajnije.

I vratise se gonići u selo, al' Zlatorogog Kozoroga ne zaboraviše nikada. Prepričavali su događaje, uz pucketavu vatru djeci pričali o čudesnom sjaju golemih zlatnih rogova. Kako su dani odmicali sve se više činilo da je to tek priča, bajka izmišljena da zabavi mališane za dugih zimskih večeri u planini.

No, vjerujete li vi da je to tek priča, izmišljena bajka?

Možda je i bolje što ljudi tako misle te više nikada neće otrovati srce željom za zlatom i sjajem kozorogovih rogova, ali vama djeco, vama srca čistoga i

dobrog, vama će ispričati do kraja čitavu istinu.

Dakle, kad je planina, pozvavši vjetrove i oluju, zaustavila potjeru, ranjeni je Kozorog sakrio umorno tijelo u najbližu pećinu. Možda bi mu gonići i čuli bolne jauke da vjetar nije urlao u raspuklinama i liticama zaglušjući svaki zvuk. Planina je iz svog svoda prokапала čudesnom vodom na rane Zlatorogog Kozoroga i svaka kaplja bi melem od kojeg su rane zaraštale i snaga se u skrhano vraćala tijelo. Danima je tako planina liječila svoga prijatelja i konačno ga izlječila. Toga jutra, kad je izašao iz mraka spilje što mu bijaše sigurno sklonište, sunce je na nebu poskakivalo od radosti, cvijeće zamirisalo jače no ikada i sve su gorske vode grgoljile od silne sreće, jer se planini vraćao njezin ponos, njezin Zlatorogi Kozorog, živ i zdrav.

No, ljudi ga više nisu vidali. Putovi mu bijahu tajnoviti, stanište nikom znano. Možda je u srcu još nosio sjećanje na vlažan pogled mlade brdske koze, no do obora nikad silazio nije jer čovjek mu je postao neprijateljem.

Ipak, Zlatorogi je Kozorog oprostio ljudima vjerujući kako svi nisu zli i zato ga je ponekad nekim dano vidjeti, zapravo naslutiti. Onako kratko, na tren, bljesnu u zalazećem suncu zlatni rogovi, na stazu se odroni kamen brzim kopitom, ili zanjiše večernji zrak od hitrog mu koraka.

I zato, dijete, postaneš li jednom planinar dodi u planinu ponizno kao molitelj što s ljubavlju i za-

hvalnošću prihvata svaki dar. Uđi tiho, svečano, ne buči, ne uništavaj, ne podčinjavaj sebi, budi malen u tom velikom svijetu planine. Upijaj očima i srcem, ne grabi rukama, ne remeti mir ni blagost njezina svijeta, poštuj zakone planine, čuvaj je, brani joj svaki kamen, vodu, cvijet, sve njezine stanovnike i vidjet ćeš, ko sjena zaštitnička prati te na tvom putu, oku nevidljiv, ali prijateljski uvijek blizu ponosni Zlatorogi Kozorog.

BIOKOVO S ONE DRUGE STRANE

Dok sam buljila u vitrinu Planinarskog društva "Split", netko me udari po leđima i usklikne: "Zar je moguće da si to ti, poslije tolikih godina?"

Ne mogu ni ja vjerovati svojim očima. Otišli smo na kavu i tako sam saznaла da je on član Planinarskog kluba "Split" i da redovito odlaze u planine i priređuju izlete. Pozove me da im se pridružim i tako slijedi moј prvi odlazak s novim društvom – pravac Biokovo!

Smilja Petričević, Zadar

Autobusom smo stigli do Turića, a onda put pod noge. Ispred nas se ustoličilo Biokovo, ono drugo, meni nepoznato, pitomo i nježno, šumovito, obraslo grmljem i raslinjem, obrasio i zarasio, a ne onako gorovito, brdovito, stjenovito i suro sa svojim prijećim gudurama i liticama kada ga gledaš s mora.

Već na samome početku, usprkos mojoj žarkoj želji, vidim da sam precijenila svoje snage i mogućnosti. S obzirom da nisam planinarila skoro pune

dvije ratne godine, već u Zadru ležala u ruši s miševima, glodala vlastiti mozak i u mislima putovala na Velebit kako ne bih poludjela od onih detonacija, krvi i suza, nisam uopće imala snage. Naprtnjača na ledima izgleda mi teška kao ormar moje pokojne babe. Najradnje bih se bila vratila, ali puta za povratak nije bilo. Nema markacija, staza je nekakva poludivlja, poluzarasla, nekadašnja pastirska, sada napuštena i za mene teška i naporna.

Probijajući se kroz gustiš, granje me je šibalo po licu. Napuštene staje, napušteni torovi, napušteni katuni. Dolce s ono malo obradive zemlje sada postupno prekriva korov i drač, a planina, sama, ostavljeni, napušteni, negdje duboko u njedrima tuguje za svojim ljudima koji su otišli trbuhom za kruhom.

— Možete li gospodo? — upitao me svako malo vodič koji je zbog mene debelo zaostao, a s njim još jedan iz Stanice vodiča Split. Njih dvojica nose mi naprtnjaču na smjene, dok je ostalo društvo već daleko odmaglilo put visine.

— To je neka trkača ekipa — rekoh.

Kaštelani su se odmah na početku počeli buniti da smo spori, a ja ne mogu brzo. Došlo mi je da zaplačem od bijesa i muke.

— Neka trče, Bog im dao zdravlja! Nama je glavno da do mraka stignemo preko brda u Makarsku. I, usput, meni je ime Ante.

— A meni Alojz — reče drugi.

Svakih nekoliko metara uspona zaustavila bih se da uhvatim malo zraka, a onda hajde dalje. Cesta je bila već daleko ispod nas. Svako malo vremena Ante bi se okrenuo prema sjeveru, odakle su se počele nazirati bosanske planine, jedna po jedna, tako lijepo i daleke. U očima mu se iskrila neka bol i čežnja. Sigurno je vezan za onaj kraj tamu, pomislih, ali se nisam usudila ništa pitati. I tako, kako smo se penjali, sve više su izranjale planine daleke Bosne. Zajedno s njima su se u mojim mislima javljali predratni prijatelji iz Bosne. Lik staroga Mustafe koji je tako ludo volio planine, pa stara Ruža koja je usred biokovske vrleti uzvinknula:

— Lijepo li su bosanske planine... tko li će mi platiti ove moje gundure što sam ih poredala po ovom vašem Biokovu?

Zatim je malo pomalo iza bosanskih vrhunaca izlazila slika vesele družine iz Jajca (PD "Ćusine"), koja je lutala Velebitom s jednom polovinom suhog praseta, dvolutrenjačom rakije, nekakvim golemlim crnim kruhom velikim kao mlinski kamen i isto takvom glavom sira. Laka im zemlja ako su mrtvi, a ako su živi, možda ćemo se jednoga dana i susresti. No ako su prešli na onu stranu linije, neka ih moje oči više nikada ne vide!

— Hoćemo li ikada više slobodno lutati planinama kao nekada, skitati se poput krda divljih planinskih konja, poput nomada sjediti uz vatru i gitaru u dugim zimskim noćima? — rekoh glasno.

— Ne znam, odgovori Ante, ali mislim da više nikada neće biti kao prije. Proći će godine dok se planine očiste od mina što su posijane diljem naših gora. Ali je sigurno da nikada više nećemo moći sklapati prijateljstva niti nova poznanstva s našom "divnom braćom s istoka". Između nas i njih uzdignuo se zid nevidljiv poput paučine, ali jak kao čelik, isprepletem nepovjerenjem i mržnjom.

— Da, rekoh. Moj dojučerašnji prijatelj, koji je godinama sa mnom navigavao po prirodi, jeo i pio iz iste čaše, bio je prvi na listi zločinaca koji su bombardirali moj Zadar, a drug kojeg sam voljela kao mlađeg brata otišao je bez riječi bez pozdrava. Sve što nas je vezivalo puklo je i nemam volje vezivati ni krpati poderano. Rane su previše krvave da bi se lako prekrite zaboravom.

— Ni ja više ne želim nikakvih veza, nego, kako kaže naša poslovica, drž' se kume starog vina i starih prijatelja!

— Dolepršat će oni s istoka, budite bez brige, i brzo ćemo se opet slizati s njima.

— Varaš se brajko. Nema više toga, previšok je zid nepovjerenja. Možemo živjeti zajedno, ali okrpani lonac nikad nije više kao nov. Proći će generacije da bi se zaboravilo zlo što su nam ga napravili. Nismo mi ušli u njihovu zemlju. Mi Hrvati obično prebrzo zaboravljamo, a još brže oprštamo, ali onaj koji je izgubio svoje najmilije, onaj koji je gledao kako mu siluju ženu i kćer, taj ne će tako lako zaboraviti.

— Morat će — reče moj rodak Ive. Mržnja bi nam zatrovala život i uništila u nama sve što je lijepo. Platit će oni jednog dana i bez tvoje mržnje, budite sigurni. Tvoja mržnja njemu ništa ne donosi niti mu smeta, i dok tebe ona nagriza, dotle on pjeva i kolje; dok tebi zagonjavaju život, on se veseli. Ali doći će dan kada će se svi zaklani i mrtvi pojaviti u njegovoj svijesti. Sjetite se samo svjetskih zločinaca, gdje su i kako završili. Doći će dan kada će oni platiti.

— Kada? — rekoh bijesno, — kada Europa bude pjevala requiem za mrtve ovim divljim balkanskim plemenima. Uostalom, jedva i čekaju da nas sve vrag odnese s ovih prostora.

Opet smo se penjali polako, žvačući svatko svoje misli. Sjećam se kako su nam nekoć dok smo hodali razgovorili bili veseli, vicasti, a sada? Malo, malo, pa opet o ratu, jer svi mi nosimo i nositi ćemo vlastiti križ ovoga prokletog rata. Svet je ostao isti, godišnja se doba smjenjuju, ali mi smo se promijenili, neki izvana, neki iznutra. A kada se sve ovo završi, kakvi

li čemo biti? Nastaviti čemo živjeti s krhotinama života, nešto čemo pokrpati, nešto zakrpati, ali nikada neće biti kao što je bilo. Svaki je od nas nešto izgubio ovim prokletim ratom.

I opet uspon. Stigli smo do nekoga velikog zatupastog hrasta, tako da smo se svi smjestili pod njegovu krošnju. Vrha nije imao, jer su mu ga uništile biokovske bure.

Nastavljamo put. Kamen oštar, bridak, pa sipar i konačno smo na vrhu Sv. Jure. Na najvišem vrhu Biokova je relej i tamo se ne može, pa su i crkvicu Sv. Jure premjestiti malo niže.

— Najviši vrh planine Biokovo posvećen je Sv. Juri — započe vodič objašnjavati. — Na njemu se nalazila prekrasna stara kamena crkvica, koju su zbog releja preselili malo niže, tu, gdje smo mi, i nadogradili je, tako da ne liči posve nekadašnjem originalu. Prema predaji, Sv. Jure je kao kršćanski svetac analogan Sv. Vidu ili Sventovidu, koji je nadomjestio poganski klut boga Peruna. Njemu su također posvećeni najviši vrhunci naših planina. Tu je nekada bio i jedan kamen s glagoljaškim natpisom, ali su ga premjestili dolje u Makarsku u muzej. Ima i jedna legenda vezana za taj kamen. Nekada se hodočastilo na Sv. Juru iz Makarske i okolnih mesta, ali je to posljednjih pedeset godina pomalo palo u zaborav. Nadam se da će se opet sve to obnoviti. Mogao bih vam mnogo pričati o crkvama po našim vrhuncima, ali nema smisla da vam dosadujem, zar ne? Nego hajde da pogledamo okolne vrhunce što ih vidimo s ovoga našeg Biokova. Eno je Omiška Dinarica, pa vaš splitski Mosorčić, Svilaja, Troglav, vide se i sve bosanske planine od Konja do Čabulje u Hercegovini, ovo tu blizu je vrh Šibenik. A ono dolje se vide naši školji — završi vodič.

— A ono što plovi po moru ono je brod — naruga se netko.

— A oni lancuni ča letidu po moru?

— Ono su ti jedrilice, vlaju!

Spuštali smo se polako niz sajle. Klizanje, padanje, smijeh, raganje. Konačno: stražarnica i top uperen prema istoku.

— A tu je nekada dolazio planinar, ljubitelj planina, da bi uživao u dugim planinskim noćima. Što li napraviše od nas, od naše mladosti — pomislih gledajući te mlade ljude kako grle pušku umjesto djevojke. Ali, gle, eno u hladovini jedna kolica i jedna bucmasta beba guguće i pruža svoje debele ručice prema nama.

Prešli smo cestu i zašli u šumu. Čitav taj put dalje podsjećao me na Premužičevu stazu, samo što ona ide pravac sjever-jug, a ova istok-zapad. Predivni dolci, stoljetna stabla što izviru iz ponora, ledenjače s vječitim ledom i snijegom, jame i bezdani. Šuma je gusta, idemo polako, a moga je umora već davno nestalo. Najtoplje sam se zahvalila Anti i Alojziju na pomoći. Da nije bilo njih dvojice, ne znam kako bi se završila ta moja odiseja, bolje reći drskost upuštanja u avanturu. Moj je "ormar" opet bio na mojim leđima.

Staza se ponekad penjala, ponekad spuštala. Na Vošcu krasna borova šuma i zatvoren dom. Skupina naših brzih Gonzelesa čeka na prijevoju. Dolje pod našim nogama pružila se Makarska poput rasutih bisera, moj rodni grad, za mene ipak najljepši na svijetu.

Spuštanje je bilo vrlo ugodno, starim zavojitim karavanskim putem, kojim su vukli drva iz biokovskih šuma i led iz biokovskih ledenjača.

U vrhovima stabala šuška vjetar, negdje se vide krpice snijega, a mi tiho koracamo, poštujući tišinu planinskih šuma.

Dan hrvatskih planinara – Oštarc, 5. i 6. srpnja

Kao što smo u prošlom broju opširno najavili, početak je u subotu 5. srpnja u 13 sati kod doma na Oštarcu (svečanost i zabavni program), a u nedjelju su vođeni izleti.

"Karlek" opet vozi!

Popularni izletnički vlak "Karlek" Zagreb – Ogulin vozi i ove godine svake subote sve do 31. kolovoza. Polazak u 7.20, povratak iz Ogulina u 19.45, dolazak u Zagreb u 22 sata. Cijena 20 kuna (djeca do 6 godina besplatno). Iz Ogulina povratna autobusna karta do Bjelskog 10 kn, do jezera Sabljaci 5 kn, tura Ogulin – Oštarija – Modruš – Sabljaci 15 kn.

KOLIKO JOŠ OVAKO?

Promašeni školski izleti

Alan Čaplar, Zagreb

Maglovito zimsko jutro. Nedaleko od početka staze što preko Njivica vodi na Puntijarku vesela graja velike skupine srednjoškolaca i studenata koja kreće pješice k vrhu. Neke djevojke razgovaraju uspinjući se brzim tempom. Hvataju dah.

- Kuda idemo? Zar nitko ne zna put?
- Pa to je bar jasno, idemo na Sljeme!
- Slijedit ćemo ove ljude sa smiješnim čarapama.

Što su oni? Izviđači? Planinari?

– Zar ne vidiš kako su obućeni! Svakome je jasno da su ti starčeki stanovnici ustanove za psihičke bolesnike u Stenjevcu koji su isto došli na friški zrak.

– Čovjek ne bi povjerovao da uz nas ima još toliko ludih koji su u nedjelju u devet sati krenuli istim putem!

– Cure, imam osjećaj da su oni odabrali najteži put. Jedva čekam da konačno negdje sjednemo.

– Slijedit ćemo ove crvene krugove. Sva sreća da su šumski radnici tako lijepo označili put.

– Trebali su još počistiti staze da ne budu ovako skliske. Sve je zaledeno. A tamo gdje nije led, tamo je blato. Zamazat ću svoje nove tenisice!

– Ima li netko "cuge"? Ja sam žedna!

– Požuri naprijed, čula sam da su dečki ponijeli lozu!

- Sigurno su je već popili do dna.

– Ponijeli su nekoliko litara, dovoljno za sve nas.

– Jesi li vidjela lveka? Je l' uopće došao na izlet?

– Došao je, ali je s dečkima negdje ispred nas.

– Mislila sam da ćemo svi ići zajedno, a ne ovako, oni naprijed, mi iza. Joj, cure, ja ne mogu više ovako!

– Kaj, bez njega?

– Neee, penjemo se već dvadeset minuta, umorila sam se, oznojila, a još nema tog doma! Profa je rekao da ćemo to proći začas, čista šetnja. Trebala sam poslušati mamu.

– Mamu? Poslušati? Što?

– Rekla mi je ostani lijepo doma i uči!

– Ja sam mami obećala da ću joj nabratи cvijeća.

U razgovor se umiješa jedan "čovjek sa smiješnim čarapama":

– Djevojke, zar ne znate da se cvijeće ne bere?

– Pa kaj, nije vaše! Nego, striček, znate li koliko još moramo ovako?

– Koje li sreće, zimi ne raste cvijeće! Imate još

sat i pol.

– Šalite se? Mi moramo tamo stići za sat vremena, inače nećemo dobiti pet!

– Ozbiljno govorim.

– Zaboga, zar toliko? Ja odustajem.

– Tko me nagovorio na ovo? Mogla sam na miru spavati do podneva. Ja više nikad ne budem planinarila.

– Ni ja!

* * *

Videći srednjoškolce ili studente kako se uspinju na zagrebačku tisućumetarsku planinu-ljepoticu, čovjek bi vjerojatno najprije pomislio: "Prekrasno, gle koliko mladih ide u planinu! Vratit će se puni prekrasnih dojmova, zavoljet će tu našu Medvednicu, pa će doći opet." Međutim, kako to obično biva, takvi se veliki "izleti" uglavnom pretvore u svoju suprotnost.

Za prvi susret s planinom važno je da nam se izlet svidi i da steknemo pozitivan dojam o planinarenju, dakle, u tome moramo vidjeti nešto lijepo, što će biti dovoljno jako da i sljedeći put podemo u planinu, jer će u protivnome prvi izlet obično biti i posljednji. Poslije, kada već znamo što je lijepo u planini, ne treba nam iznova dokazivati ljepotu, ali planine to uvijek iznova dokazuju i mi se tome uvijek iznova radujemo; u tome je najljepša vrijednost planinarskih izleta za onoga tko zna tu ljepotu prepoznati i u njoj uživati.

A zamislite si sada srednjoškolce ili studente, potencijalne mlade planinare:

– S takvih se izleta obično vraćaju kući iscrpljeni, preznojeni ili pak promrzli, s bolom u nogama, jer obično nemaju dovoljne kondicije za uspon, a ni planinarskih iskustava, pa ne znaju odrediti brzinu uspona.

– Nepripremljeni, često su na izletu žedni i gladni, jer ne znaju da sa sobom treba ponijeti dovoljno hrane za cijelodnevno pješačenje i da se na izletu mnogo piće, jer je potreba za tekućinom povećana. A ako što piju, nerijetko je to alkohol. Daleko od roditelja i profesora, takvi pijani mogu postati opasni za druge koji se kreću planinom. Neka govori primjer! Svojedobno sam vodeći prijatelje iz razreda doživio napad pijanih mladića kod Adolfovca na Medved-

nici; troje natučenih, k tome dvoje izgubljenih u šumi. Dakle, na popisu opasnih sisavaca koji nas u planini mogu napasti ispred medvjeda i vukova je – *homo sapiens alcoholicus*. Kada su na izletu na Cesargrad moji kolege iz razreda "cugnuli", odustao sam od toga da ih više ikada vodim u planinu. Ako se već hoće opijati, mogu to činiti u svakoj birtiji (u Zagrebu ih ionako ima dovoljno) i ne moraju svoje dragocjene novce trošiti za vlak do "nekog тамо Cesargrada". Nije li tako bolje?

– Takve "izlete" najčešće organiziraju (iako ništa nije organizirano) škole koje nemaju odgovarajućih prostora za nastavu tjelesne i zdravstvene kulture (TZK), pa se mjeri "prolazno vrijeme" da bi se nekako ocijenilo uče(s)niku. Na cilj se mora stići u točno određenom vremenu koje bi i mnogi planinari jedva savladali, a za određeno zakašnjenje dobiva se slabija ocjena! Posve protiv smisla planinarstva!

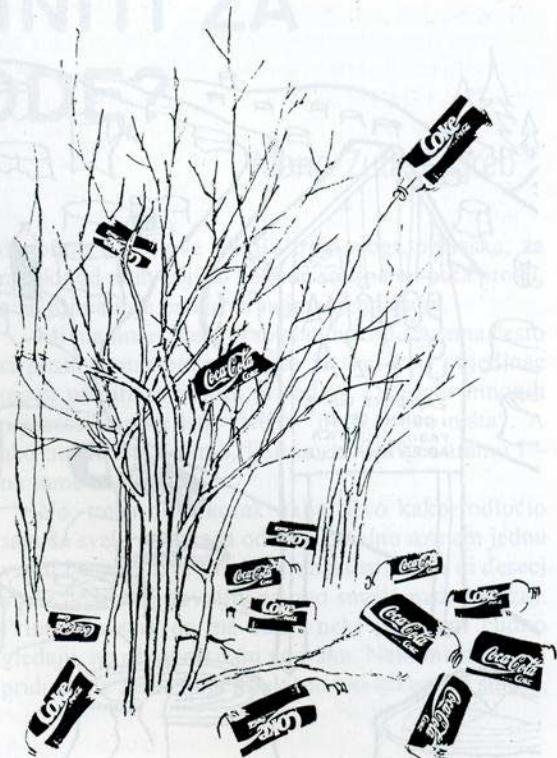
– Učenici obično ne znaju koliko će morati prehodati niti znaju išta o opasnostima što ih mogu zateći. Ne znaju ništa ni o kraju u koji idu, pa na izletu uistinu ne nauče baš ništa. Postavlja se pitanje u čemu je uopće korist takvih "izleta"? Za taj veliki propust krivi su uglavnom profesori koji obavijestе učenike samo o vremenu i mjestu polaska, a "sve ostalo je čista štanjna".

– Lako se izgube, jer nemaju iskustva u orijentaciji, niti ima kakvog vođenja, a mi planinari znamo koliko može biti velika opasnost – izgubiti se u nepoznatoj planini bez znanja orijentacije i bez određenih planinarskih iskustava. Srećom, organizatori takvih "pohoda" ne znaju za druge staze osim nekoliko najprometnijih staza na Medvednici, a "koje li sreće, šumski radnici označili su put!" A ne vara ih ni osjećaj da se penju najtežim putem; ta koliko samo puteva na Medvednici ima! No, zašto odmah ići do vrha!? Kao da na Medvednici nema ničeg osim njenog vrha Sljemena i mnoštva zagušljivih domova!

– Ima među mladima neodgovornih u ponašanju, pa smo svjedoci ponašanja štetnog za prirodu i planinarske objekte. To je često cijena rada s neplaninarama, koju najviše plaća priroda. Primjerice, u nas je još uvijek česta pojava da se cvijeće čupa u velikim količinama, po principu "ionako nije ničije, a ako ga uberem onda je samo moje". Ubrati cvijet znači ubiti cvijet! Možda je zato i bolje da se neplaninari kreću samo nekolicinom staza koje im mi planinari moramo "žrtvovati".

– U nekom blatu su zaprljali nove tenisce u kojima im se još k tome i sklizalo, a (zamislite!) "staze nisu očišćene od snijega!".

– Ako se iznenada spusti kliša onda su još i po-

Ivan PAHERNIK, Zagreb

kisi jer, naravno, nemaju kišobranu. (Ma tko bi i na to mislio!?)

– Kada "napokon" dođu gore, svi se raspuste i opuste, zaboravljajući da su tek na pola puta i da prije mraka trebaju već biti nazad u gradu. Nadajmo se da se popodne prikazuje neka TV-serija koju ne smiju propustiti, pa će se požuriti nazad u grad i stići prije mraka.

* * *

– Jedino što je na takvim izletima zbilja dobro, to je njihovo društvo, koje je doduše također iscrpljeno, ali duhovito, zabavno, rasprjevano. Upravo od toga treba poći u osmišljavanju planinarstva za školske uzraste. Većini mlađih nisu cilj prirodne vrijednosti u tolikoj mjeri kao istinskim ljubiteljima prirode, već im je cilj druženje i zabava. Planinarenje je jedna od rijetkih djelatnosti u kojoj se ljudi mogu izvrsno upoznavati, jer imaju gotovo cijeli dan na raspolaganju za razgovaranje (još jedna razlika između planinarstva i bilo kojeg sporta!). Tema uvijek ima dovoljno, a izleti su prava prilika da se bar neke iscrpe.

IVAN PAHERNIK

– Nadalje, treba i dalje propagirati planinarstvo kao djelatnost vezanu uz zdravlje, prirodu, upoznavanje zemlje i sve druge vrijednosti planinarstva. Preporuka školama koju je "Hrvatski planinar" dobio (vidi HP 1/1997. str. 32) velik je korak naprijed. Planinarska literatura može biti korisna mladima i za izradu maturalnih radova ili referata o planinskim područjima. Najneposredniji dodir s učenicima postiže se predavanjima uz diapositive o ljepotama planina, na kojima zainteresirani mogu postavljati pitanja. Za razliku od mnogih djelatnosti koje se nude učenicima (škole plesa, folklorne skupine, kazališta), planinarstvo se zasniva samo na entuzijazmu, no to samo znači da oni koji se planinarenjem bave to uistinu i vole. Kao primjer može poslužiti "Koprivnički model" opisan u "Hrvatskom planinaru" br. 11-12/1992, u članku dr. Milivoja Kovačića "Kako privući mlade planinarstvu".

– Profesore treba poticati da organiziraju planinarske izlete, ali na pravi način; neka pobude za-

nimanje za izlet i neka podrobno informiraju sudio-nike. Dolazak na izlet ne smije biti prisila, a uspon ne smije biti prenaporan.

– Treba i dalje njegovati planinarske škole u našim društvima, nastojeći da predavanja budu što pristupačnija i razumljivija polaznicima.

– Ne zaboravimo pri svemu tome da je uz pri-vlačenje novih, jednako važno i zadržavanje "starih" mladih planinara, koji već jesu članovi planinarske organizacije i koji vole planine u punoj mjeri te riječi (ima i takvih, stoga ne treba poistovjećivati sve mlade s pojmom nerazumijevanja za planine i planinarenje!), ali bi se mogli zasititi i odustati od planinarenja.

Istaknimo ipak da mnoga društva imaju sekciju mladih i da ima primjernih voditelja izleta u škola-ma, čiji je planinarski entuzijazam jamac budućnosti planinarstva u nas.

* * *

Nema dvojbe da o važnosti djelovanja na mlade, jer se u njima snažno oblikuju stavovi prema životnim vrijednostima, uostalom i prema planinarstvu. Oni koji razumiju ili su na putu da razumiju, dobro su došli. Kod ostalih je ponekad čak i bolje odustati, ni ne voditi ih u planinu, jer je to manja opasnost i za njih i za prirodu. Istina, ne možemo ljude štetne za planine i prirodu u njima tjerati ni otjerati iz planine. Planina nije naše vlasništvo – ali je naša briga. A stav prosječnog čovjeka prema planinama, planinarima i planinarstvu, čak i onoga tko se neće njime baviti, naposljetku i budućnost planinarske organizacije, isključivo ovisi o planinarima i planinarskoj pro-pagandi.

U suladom trku za materijalnim vrijednostima što nam ih nameće suvremena civilizacija, u kojemu se svi užici uglavnom svode na udisanje alkoholnih para i gledanje ispodprosječnog TV-programa, planinarstvo otkriva i one druge vrijednosti kao što su zdravlje, prirodna ljepota, zadovoljstvo. Planinar-stvo je stil života, način gledanja na svijet oko nas, traženje i pronaalaženje novih vrijednosti u tom i takvom svijetu. Planinarstvo je, uostalom kao i cje-lokupni život, stalno stremljenje uzvišenim cilje-vima, a njihovim ostvarivanjem u nama se obnavlja nemjerljiva, ali ipak tako snažna životna energija, prijeko potrebna za suočavanje sa svevršnim pritis-cima okoline. Zato je planinarstvo jedan od životnih puteva u pravom smjeru kojima treba poći što više mladih. Na nama je, koji već poznamo taj put, da ih tim našim putem i povedemo.

ŠTO MOGU UČINITI ZA ZAŠTITU PRIRODE?

Eko-katastrofa na Žitnici

Mario Žuti, Zagreb

Jedna bi od osnovnih osobina svakog planinara trebala biti ljubav prema prirodi. No, koliko smo mi planinari – "ljubitelji prirode" doista pravi ljubitelji prirode? Koliko puta, kada planinarimo našim planinskim predjelima, gledamo, a ne vidimo smeće? Gotovo uvijek i na svim planinarskim stazama! Koliko puta se ljutimo i prigovaramo onim nazovi-planinarkama i izletnicima koji tako jednostavno i bez imalo grižnje savjesti pustoše naše planine, šume, livade, potoke?

"Koliko taj jedan moj otpadak remeti ljepotu ovoga kraja?" – pitanje je koje postavljaju (ako ga uopće postavljaju) oni koji bacaju smeće. Odgovor je "Ništa" ili "Gotovo ništa" i – to je dovoljan razlog da daju svoj doprinos zbirci smeća uz stazu. Oni koji bacaju uglavnom dođu samo jedanput, no i to je

dovoljno da ostave vidljiv trag svoga prolaska, za razliku od onih koji su nekuda stotinama puta prošli, a za njima nije ostalo ni najmanjega traga.

Mi planinari krećući se planinskim stazama često si postavljamo pitanje: "Što ja sam kao pojedinac mogu učiniti za zaštitu prirode?" Odgovor mnogih najčešće je opet isti: "Ništa" ili "Gotovo ništa". A ako uopće išta činimo, ljutimo se i prigovaramo i – na tome sve ostaje.

No, treba otići korak dalje. Evo kako: odlučio sam da svaki put kada odem u planinu uzmem jednu vreću i napunim je smećem (nažalost, često ni deseci vreća ne bi bili dovoljni za ovo smeće uzduž staza). Primjetio sam da me čak i neki planinari čudno gledaju, no drugi mi daju podršku. Neki mi se i sami pridružuju. Jasno, nije privlačno biti sakupljač smeća,

"Idila" na Žitnici

ali je korisno za okoliš više nego mnoge druge djelatnosti.

Međutim, jednoga lijepog travanjskog dana bio sam vrlo neugodno iznenaden, i to je zapravo razlog pisanju ovoga članka. Hodajući od Šoićeve kuće do Japetića i Doma na Žitnici moje je društvo sakupilo nekoliko vreća smeća. U planinarskom domu upitao sam gdje bih mogao ostaviti smeće i, uz pohvale za sakupljanje smeća, uputili su me na kantu pored doma. Zanimalo me gdje će doneseno smeće poslije završiti. Odgovoreno mi je da dom ima mjesto gdje se odlaže otpad i to – malo niže u šumi (“Pa, ne bumo valjda vozili smeće u Jastrebarsko?”).

Još uvijek ne vjerujući, prošetao sam tridesetak metara niže do šume i, mnogo brže nego što sam se nadao, mogao sam u dužini od oko dvadesetak metara i širini od 3-4 metra vidjeti mjesto gdje će završiti smeće sakupljeno uzduž staze. Bilo je vjetrovito i odmah smo vidjeli što se dalje događa s tim smećem – raznosi se po šumi.

Razumljivo je da nije lako voditi planinarski dom, ali ipak ne možemo imati razumijevanja da se takve stvari događaju i dopuštaju. Naravski, dom na Žitnici nije jedini takav primjer. Ne bih htio da mi netko zamjeri što sam za primjer uzeo baš taj dom, ali je ovdje problem dosta indikativan, jer mislim da je to mala eko-katastrofa za područje oko Doma na Žitnici, a i šire.

Postavlja se pitanje tko je odgovoran za takvo stanje u okolišu doma: domar, društvo koje vodi planinarski dom ili možda planinari i izletnici kojima je teško svoje smeće odnijeti sa sobom natrag u “civilizaciju”? Međutim, osim pitanja tko je odgovoran, treba postaviti i još bitnije pitanje: što činiti da ne bude tako. Ekologija često na to pitanje daje samo negativne odgovore (ne graditi termoelektrane, ne graditi ceste, ne sjeći šumu...), umjesto da predloži i konstruktivnu alternativu. Stoga ne treba čuditi to što mnogi na zaštitare prirode gledaju kao na destruktivce koji su protiv bilo kakvoga tehničkog napretka.

Dakle, predlažem da mi planinari što prije poduzmemmo akciju čišćenja i uklanjanja toga konkretnog odlagališta smeća, kao i ostalih sličnih žalosnih primjera. I još nešto: ne postavljajmo koševe za smeće tamo gdje se ne može ili jednostavno neće čistiti. Sjetite se samo nadstrešnice Njivice na Medvednici gdje je neugodno zastati zbog posvuda rastog smeća!

Pozivam vas takoder da sa sobom iz planine ponesećete, osim lijepih doživljaja, i sakupljene otpatke sa staza, jer ako svatko učini malo – sveukupno će to biti mnogo. Biti ekološki svjestan ne znači imati dobro mišljenje o ekologiji i ekološima, ekološki svjestan znači misliti i aktivno djelovati za dobrobit i ljepotu Zemljinih prirodnih vrijednosti. Zar ne, planinari?

ZAŠTITA PRIRODE

● **Macelj i Ravna gora – parkovi prirode.** Iz Uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine saznali smo da se obrađuje prijedlog za proglašenje Macelja i Ravne gore parkom prirode, uključujući i Trakoščan, što KZP HPS podržava. Dvorac Trakoščan jedan je od naših najljepših spomenika kulture, a njegov prekrasni okoliš već je zaštićen kao park-šuma. Očekuje se da će do kraja 1997. ovaj prijedlog u saborsku proceduru. (I. S.)

● **“Tko je tko u zaštiti okoliša”.** Objavljena je knjiga “Tko je tko u zaštiti okoliša” u Republici Hrvatskoj. Za nas su u toj knjizi značajni podaci o organizacijama, institucijama i pojedincima u hrvatskom planinarstvu. Među njima su Komisija za zaštitu prirode HPS i njeno glasilo “Zelene vijesti”; dužnosnici i eksperti KZP HPS: mr. sr.

Ivan Stošić, pročelnik KPZ HPS i odgovorni urednik “Zelenih vijesti” (specijalnost: poticanje javnosti na zaštitu prirode i održivi razvoj planina u nas); Miljenko Gašparac, dužnosnik KZP HPS za zaštitu planinske prirode (specijalnost: zaštita šuma); Đenka Špralja, dužnosnica KZP HPS za program zelene propagande (specijalnost: odnosi s javnošću). Tu su podaci i o Institutu “Planina i more” – Biokovski botanički vrt Makarska te o drugim stručnjacima za zaštitu planinske prirode: dr. sc. Mladen Rac, bivši predsjednik KZP HPS i ekspert za geobotaniku (prijedlog Instituta “Ruder Bošković”); Mladen Klemar, dužnosnik KZP HPS za zaštitu gorskih voda, specijalnost: zaštita voda (prijedlog Vodoopskrba i odvodnja); dr. sc. Srećko Božićević, ekspert za fenomene krša i zaštitu pod-

zemnih voda (prijeđlog Instituta za geološka istraživanja); Ante Starčević, bivši član KZP HPS, sada dužnosnik Središnje Eko-patrola (prijeđlog Karlovačke udruge za zaštitu prirode); Josip Šintić, bivši odgovorni urednik Vijesti HPS s rubrikom vijesti o Zaštiti prirode (prijeđlog Eko-loškog društva Žumberak). (I. S.)

● **Završena instruktivna skripta za tečajeve o zaštiti prirode.** Završena je izrada pet nedostajućih dijelova Instruktivnih skriptata za tečajeve o zaštiti prirode. Riječ je o obrazovnom materijalu koji do sada nije postojao ili nije bio do kraja sreden. Na taj su način stvoreni predvjeti za organiziranje tečajeva o zaštiti prirode u svim planinarskim društvima ili skupinama planinarskim društvima po jedinstvenom nastavnom planu i programu. Organizaciju i kontrolu tečajeva o zaštiti prirode i dalje će provoditi KZP HPS na temelju svog Obrazovnog programa za zaštitu prirode. Pozivaju se planinarska društva koja to žele da se obrate Komisiji za zaštitu prirode HPS radi pomoći u organiziranju tečajeva o zaštiti prirode. (I. S.)

● **"Senzacionalni nalaz iz jame Čampari na Tramuntani".** U časopisu Kluba mladih "Susaja" u Cresu pod tim je naslovom objavljeno da otok Cres obiluje jedinstvenim fenomenima krša, posebice Tramuntana. Najpoznatija je jama Čampari u kojoj su nadeni značajni paleontološki ostaci – dva kostura fosilnog smedeg medvjeda (*Ursus arctos priscus*) stara više od 12.000 godina. U njoj žive i endemski špiljski kukci, a nadeni su neki koji žive pod zemljom. Jedan od njih, *Otiorrhynchus crepsensis*, naden je samo na otoku Cresu i nigdje više. Još je veću senzaciju izazvao časopis *Acta Entomologica Slovenica* (vol. 4, no 2 iz 1996.) o istraživanjima koja su proveli Marco Bon-golo iz Trsta (Italija) i Žarko Verzec iz Ljubljane (Slovenija). Našli su kukce koji osim u jami Čampari ne žive nigdje drugdje. I to ne samo na razini vrste, već je otkriven novi red kukaca. Riječ je o špiljskom kornjašu prozvanom *Prospeleobates bogoloi*. To je ujedno bio prekršaj medunarodnih razmjera, jer je prema medunarodnoj Konvenciji o biološkoj raznolikosti zabranjeno iz jama iznositi vrijedan (biljni i životinjski) materijal, a znanstvena etika nalaže da se takvi nalazi prijave matičnoj državi. Nije li to pljačka naše prirodne baštine? Istina, poslije je Eko-centar u Belome angažirao ekspediciju za špiljsku faunu s Brankom Jalžićem iz Hrvatskog prirodoslovnog muzeja u Zagrebu, i speleoložima Damirom Lovrečićem i Dragom Pelićem iz Zagreba, te Dragom Pelićem iz Crikvenice. O tome je KZP HPS animirala Upravu za zaštitu kulturne i prirodne baštine, planinarska društva oko Kvarnera, Speleološku komisiju HPS, te stručne suradnike za špiljarstvo i očuvanje biološke raznolikosti KZP HPS. (I. S.)

● **Poticaji za aktiviranje eko-patrola u Hrvatskom zagorju.** U planinarskom domu "Vagon" u Hrvatskom zagorju 17. svibnja su prilikom promocije novih čuvara

prirode voden razgovori o dalnjem aktiviranju eko-patrola u Hrvatskom zagorju. Do sada su aktivirane eko-patrole u Konjščini (HPD Gradina) i Varaždinu (HPD Dugi vrh), a priprema se aktiviranje eko-patrola i u HPD MIV Varaždin. Koordinaciju ovih eko-patrola vršiće Zlatko Pap, lokalni povjerenik eko-patrola za područje Ravne gore i Ivančice (uključujući i Grebengrad i Čevo). (I. S.)

● **40.000 potpisa protiv TE Lukovo Šugarje.** Zaštitarska akcija što ju je pokrenulo HPD "Zagreb Matica" pod vodstvom ing. Ede Hadžiselimovića, a pod naslovom S.O.S. za Velebit (vidi str. 148 u prošlom broju) postigla je veliku medijsku pozornost brojem od 40.000 potpisnika (akcija se nastavlja). O tome su pisale novine i časopisi, a voden je i razgovor s predsjednikom Sabora prof. dr. Zlatkom Pavletićem, koji je podržao demokratsku metodu kojom se ova akcija vodi. (Ž. P.)

● **Smije li se penjati po kornatskim klifovima?** U broju 4, str. 117, donijeli smo vijest o tome da se ravnatelj NP Kornati žestoko protivi penjačkoj aktivnosti po kornatskim stijenama. Dva iskusna sportska penjača u "Šiben-skom listu" broj 14. od 8. veljače (u međuvremenu je ravnatelj parka Zvonko Modrušan poginuo u prometnoj nesreći) iznose protuargumente. Članak nosi naslov "Zabluda Uprave NP Kornati" i ovdje ga prenosimo u cijelosti:

Ivica Matković i Joško Božić, iskusni su slobodni penjači koji su se okušali na mnogim stijenama ne samo u Hrvatskoj nego i u SAD-u i u Europi. Ne baš posebno visoka i naoko lagana stijena na Magazinovoj škrilji na koju su se penjali zadala im je ipak dosta muke, kako zbog hladnoće koja je utjecala na nedovoljnu osjetljivost ruku tako i zbog svoje "konstitucije". Oni smatraju da za slobodno penjanje na Kornatima ima niz mogućnosti i da bi trebalo napraviti sve da to postane dijelom turističke ponude. Ističu kako pri tomu ne bi trebalo dirati i neke prirodne fenomene, nego bi bilo dovoljno izabrati samo jedno mjesto gdje bi penjanje bilo dopušteno.

Tvrđnje Uprave Nacionalnog parka Kornati da su te aktivnosti u nacionalnim parkovima opasne i da bi mogle smetati flori i fauni su zabluda, kažu oni. Mi smo se do sada penjali u brojnim nacionalnim parkovima i u Europi i u SAD-u. U SAD-u kažu da su u nekim nacionalnim parkovima čak 70 posto njihovih posjetitelja upravo slobodni penjači. Ako je riječ o opasnosti za pojedine ptice onda se zabrani penjanje u vrijeme kada se one legu. Oni kao pozitivan ističu i primjer NP Paklenica u kojem je slobodno penjanje dopušteno i koji ima čak 200 smjerova za slobodne penjače.

Lijevo: HPD "Šibanica"

Foto: Sanja Glomuz

Desno: Natezanje konopnavača

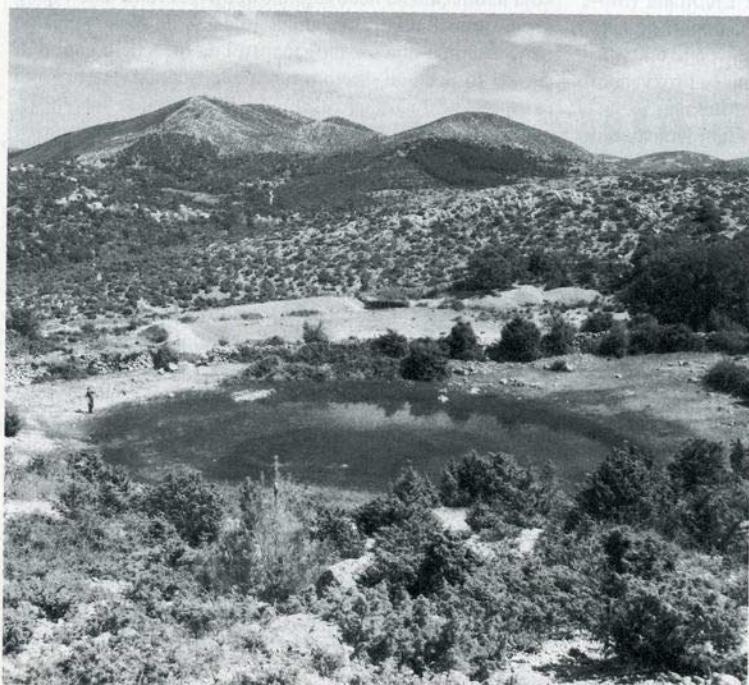
Foto: Josip Pejša

Lijevo dolje: Dopadljiv

Foto: Sanja Glomuz

Desno dolje: Planinari

Foto: Josip Pejša

U organizaciji HPD "Kamenar" iz Šibensko-kninske županije u selu Vrsnom kod Šibenika tradicionalna manifestacija dalmatinskih planinara '97.

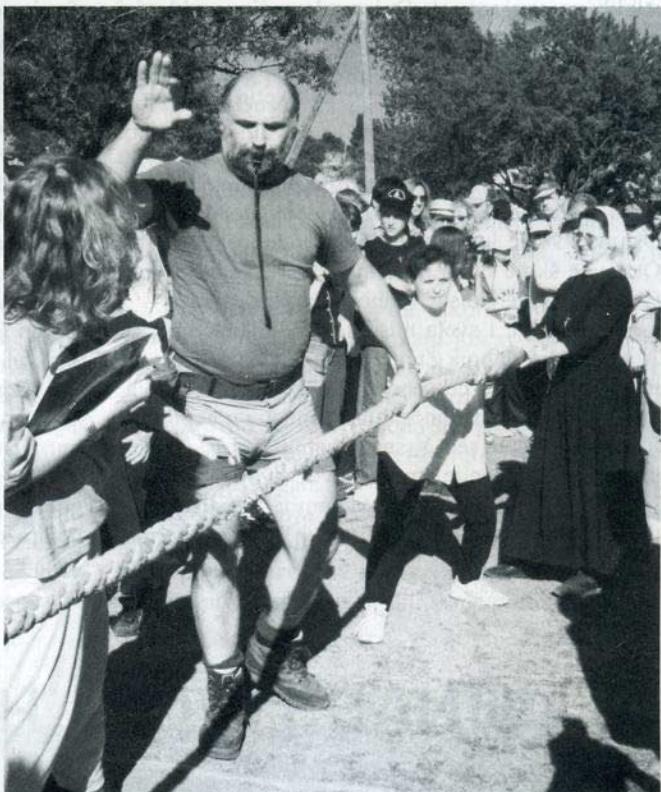
Zahvaljujući brojnim sponzorima okrugloj planinarske društva iz Splita, Dubrovnika, Sinja, Šibenika, Kaštela, Kambelovca, Zadra, Makarske, Otoka, Kaštel Suturala, Kaštela i Drniša, a kao posebni gosti planinari iz Mostara, Viteza, Busovače, Novske i Livna.

Dan je započeo okupljanjem više od 100 dionika pred školom u Vrsnom. U imenu pozdravio ih je Ante Juras, predsjednik HPD "Kamenar", a zatim je govorio Ivica Piljić, predsjednik Hrvatskog planinarskog saveza. On je istaknuo da ova manifestacija svjedoči o neuništivoj tradiciji planinarskog duhu i druženja dalmatinskih planinara.

Pozdravne riječi uputio je i Ivan Šimić, predsjednik Koordinacije dalmatinskih planinarskih društava, te svi predsjednici planinarskih društava.

iz Metkovića pred školom u Vrsnom
u ženskoj konkurenciji privuklo je mnogo
pejzaž na putu za Orlice (509 m)
iz cijele Dalmacije pristižu na otvorenje

stiglih na ovaj susret. Oni su domaćinu pokloni i prigodne darove. Posebne pozdrave nazočnima je uputio i Srećko Iljadica, predsjednik "Kamenara" između 1949. i 1956. godine, te Svetin Budimir u ime mještana Vrsnog.

Druženje dalmatinskih planinara i njihovih gostiju nastavljeno je kulturno-zabavnim programom u kojemu su sudjelovali mali zbor i recitatorska grupa Osnovne škole Jurja Šižgorića, mandolinistički orkestar Osnovne škole Petra Krešimira IV. i pjevački zbor Osnovne škole Fausta Vrančića iz Šibenika.

Održana je i sveta misa koju je predvodio don Ante Ivančić, župnik Župe Boraja, Lepenica i Vrsno, uz pratnju dječjeg crkvenog zbora iz Donjih Kaštela.

Po prekrasnom sunčanom vremenu i u neponovljivom ambijentu sela Vrsna i okolnih borajskih sela, planinari Dalmacije su nastavili svoje druženje športsko-rekreacijskim programom u šest disciplina te s usponima na Orlice (509 m) i Boraju (645 m).

Speleolozi su organizirali istraživanje novootkrivene jame podno vrha Škenderovac. Sudionici manifestacije potpisivali su i peticiju pod nazivom "SOS za Velebit", a protiv izgradnje TE u Lukovu Šugarju.

U poslijepodnevnim satima održan je i sastanak Koordinacije dalmatinskih planinara na kojem se raspravljalo o sadašnjim i budućim djelatnostima planinarskih društava i ustrojstvima županijskih saveza. Zajednički objed za sve nazočne pripremila je Hrvatska vojska – 113. brigada, Šibenska. Kažimo na kraju da je za ovu priliku tiskan vrlo dopadljiv Bilten (urednica Zora Čeko) te promidžbeni materijal: platnene i papirnate naljepnice, zastavica susreta i razglednice mjesta.

Dan dalmatinskih planinara '97. ostat će, zasigurno, u najdražem sjećanju svim sudionicima, a završio je zajedničkim obećanjem da ćemo se dogodine u još većem broju okupiti na ovome našem najdražem susretu.

Josip Pejša

PLANINARSTVO U HERCEG-BOSNI DANAS

Ivan Salopek, Mostar

Na Danu dalmatinskih planinara "Vrsno '97" 11. svibnja sudjelovalo je pet od ukupno sedam udruženja-društava H-B sa 49 planinara: PD "Kuk", Budići-Novi Travnik s 18 članova, PD "Vitez" s 15, HPD "Prenj 1933" Mostar sa 7, PU "Tisovac" Busovača sa 6 i PD "Cincar" Livno sa tri člana. Njihovo sudjelovanje u Danu prerasta u tradiciju: prošle godine na Kamešnici bilo je također oko 50 članova iz H-B.

PD "Kuk" je sudjelovalo s najvećom brojnošću. Nije to slučajno. U svojoj sredini društvo uživa veliku podršku. Ono jedino u H-B ima dom: na Bučića Ravni. Imaju još jedan objekt: Krekovu kolibu, a 19. travnja su svečano otvorili sjedište s klubom u Ulici Ljudevita Gaja 33 u Novom Travniku. Trude se da pomlađuju društvo. Na Danu Društva na Bučića Ravni bilo je mladih koliko i starijih. Sa zadovoljstvom smo promatrati njihovu nogometnu utakmicu. PD "Kuk" je perspektivno društvo. Vrijedni su to planinari.

PD "Vitez" iz Viteza ističe se pomlađivanjem društva. U osnovnim školama u Biloj i Vitezu imaju više od 50 mladih članova. Taj se broj povećava.

Dvadesetoga travnja postavili su kamen-temeljac planinarskom domu u Zaselju. Na svečanosti je vrvilo od učenika. Mogli smo se uvjeriti o ugledu društva koje uživa u svojoj sredini i među predstavnicima javnog života.

Na području oba društva može se primijetiti čistoća naselja, dvorišta oko kuća, prometnica... Služe za primjer.

HPD "Prenj 1933" iz (hrvatskog) Mostara još je prije obnavljanja nabavilo podrumsku prostoriju u Ulici Stjepana Radića 76 B u Mostaru. To je sad zajednička prostorija Društva i Planinarskog saveza Hrvatske republike Herceg-Bosne. Uveli su telefon broj 088/323-372 (ponedjeljkom 20-21 sat i petkom 9-12 sati). Uspjeli su kupiti kombi s osam mesta i ove je godine, kako je rečeno, sedam članova došlo na Dan. Društvo je nastavilo predratnu suradnju sa slovenskim planinarima iz Ilirske Bistrike sudjelovanjem na 23. zimskom usponu na Snežnik (1796) 8. ožujka.

U (hrvatskom) Mostaru djeluje i planinarska družina pri Centru za mladež "Srce" pod sponzor-

stvom inozemne humanitarne organizacije. Ove je godine družina izvela dvije značajne akcije: uspon na obližnju Planinicu s 33 učenika i uskršnji četverodnevni boravak na Mosoru sa 34 učenicima. Prijevoz i boravak na Mosoru financirao je Centar. I prošle su godine izveli pet uspona. Već se naziru članovi koji su nekoliko puta sudjelovali i očekivati je među njima buduće zaljubljenike planina.

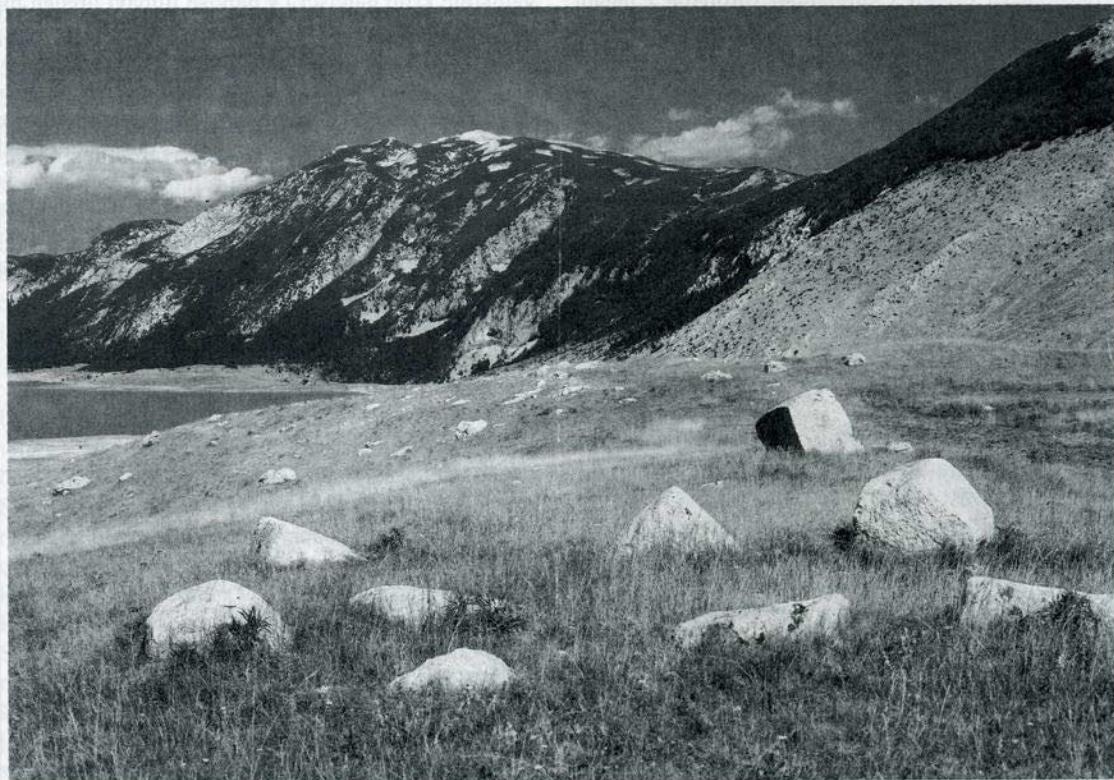
U (hrvatskom) Mostaru postoje uvjeti da postane planinarsko središte. U neposrednoj su blizini najviše planine u Hrvata: Čvrsnica (s nekoliko vrhova iznad 2000 m – Pločno 2228, Veliki Jelinak 2154, Veliki Vilinac 2118) i druga planina Vran (2074). Tu je i najviši hrvatski planinarski dom Vilinac (1961 m), sada srušen. Očekivati je da će Hrvati i njihovi prijatelji hodočastiti na te vrhove više nego do sada jer "planinarstvo je dio hrvatske tradicije". Hrvati su prvi planinari u ovom kraju – 1933. g. s podružnicom "Prenj". I sve do domovinskog rata bili su među čelnicima planinarstva. Uz ta dva uvjeta je i treći: ovdje je koncentracija mladosti Herceg-Bosne. Tu

je sveučilište s nekoliko fakulteta, brojne srednje i osnovne škole. Četvrti je uvjet i blizina atraktivnoga Nacionalnog parka Blidinje. Planinarska udruga "Tisovac" iz Busovače skoro da i ne mora brinuti o pomlađivanju. Svi su članovi mladi. Grade planinarski dom na Polomu. Sudjeluju s pučanstvom svoga kraja u obilježavanju obljetnice pogibije 17 bojovnika HVO-a na Busovačkim Stajama (1648 m). Među puginulima bilo je i mnogo planinara. Taj dan je i Dan Udruge.

PD "Cincar" iz Livna uskoro će se službeno obnoviti i registrirati. Nemaju još svoje prostorije, ali to aktivistima ne smeta da djeluju. Skrbe i o pomlađivanju. Mnoga društva iz Splita i Dalmacije obraćaju im se radi uspona na visoke planine na njihovu području. A oni su tim veličanstvenim vrhovima zaista bogati.

PD "Bitovnja" u Kreševu ovih je dana počelo predranje za podizanje planinarskog doma.

PD "Pogorelica" u Kiseljaku, nadajmo se, da će čim prije uspješno riješiti svoje probleme.

Nacionalni park Blidinje između Čvrsnice i Vran-planine

SVJEŽE VIJESTI IZ SLAVONSKIH PLANINA

Pročitajte prije puta!

Travanj i svibanj moja je mala obiteljska družba posvetila slavonskim planinama. Kako i ne bi, kad su nam iz slavonske Posavine, kamo smo se nedavno doselili, gotovo na dohvati ruke. Svaki smo vikend u ova dva lijepa proljetna mjeseca planinarili, i to svaki put na drugo mjesto, nauživavši se ljepota Požeškoga gorja. Ali, bilo je i drugih stvari, neočekivanih teškoća i ružnih slika, pa evo, – na znanje onima što će možda uskoro u Slavoniju, a ne znaju trenutno stanje, – nekoliko crtica iz tamošnjih planina.

– Ako niste "na ti" s novcem, izbjegavajte tzv. planinarski dom "Lapjak" u Velikoj (Papuk), cijena je prenoćišta 100 kuna, a planinari nemaju popust.

– Posjetite svakako pl. kućicu "Trišnjica". I ona i okolina su uredni i simpatični (probajte i lagan, ugodan uspon na obližnji Češljakovski vis – niti sat hoda od kuće), samo oprez – kuća je za našega posjeta bila zatvorena usprkos subotnjem danu, kao i rampa na cesti koji kilometar prije nje (ako ste u planinu krenuli automobilom).

– Nasuprot tome, svakako zaobidite Jezerce (donju stanicu skijaške žičare), osim ako niste planinarmazohist koji uživa gledati hrpe smeća i opustošenu prirodu.

– Namjeravate li na Jankovac, ne idite automobilom iz Velike, jer je šumska cesta samo do prijevoja Nevoljaš ugodna za vožnju; dalje možete samo ako imate terenac ili vam baš i nije stalo što će biti s vašim limenim prijateljem. Naime, cestu su izlokale bujice, a ima i stabala palih preko nje. Dom na Jankovcu je u očajnom stanju, ali je zahvaljujući domaru-entuzijastu Dugom, u funkciji (ipak, ako hoćete spavati, ponesite posteljinu ili vreću za spavanje). Okolina doma nije ništa bolja – ovozimski vjetar i ledolom napravili su strahovit krš među bukvama, povaljali ih jednu preko druge i ponegdje doslovno rastrgali na komade, tako da se morate upitati kakva je to nadnaravna sila pustošila ovom šumom.

– Psunj je, za sada, najbolje izbjegavati, minska polja nisu još očišćena, a i ne zna se kada će biti. Istina, možete nedjeljom do Strmca. Tamo vrijedni planinari istoimenog društva uređuju pla-

Dr. Tvrko Pervan, Davor

ninarski dom, pa ako ste voljni, zasučite rukave i pomozite im...

– Ako budete naše sreće, i od posjete pl. domu "Gjuro Pilar" na Brodskom vinogorju nećete imati velike koristi; nas je dočekao zatvorenih vrata i ponudio jedino lijepim vidikom ka Slavonskom Brodu i neobičnim neplaninarskim okolišem.

– Mnogo je pametnije malo se dublje zavući u Dilj-goru, tek tamo ima skrivenih ljepota, a to je prije svega romantični kutak Sovskog jezera. Jezero je nažalost gotovo posve zaraslo u šaši i drugo vodeno bilje (o smeću bačenom u jezero neki drugi put).

– I na kraju – ako vas put naneće do Petrovog vrha i istoimenog planinarskog doma, bit će (napokon pozitivno) iznenadjeni, jer se iza skromne vanjštine krije najčišći i s najviše ljubavi ureden pl. dom što smo ga u posljednje vrijeme vidjeli, pa to i lijepa okolina upravo mame na ponovni dolazak.

P.S. Ako ne volite komarce, ne dolazite u Slavoniju bez kakvoga djelotvornog repelenta¹. Ove se godine na svakom mjestu mogu naći doslovno oblaci tih malih neugodnih kukaca.

A ako na nekoliko mjesta na Papuku nađete na natpis "Sky² staza" ne nadajte se da ste našli prijeki put na nebesa, prije će biti da ćete se moći tuda skijati kada snijeg zabijeli slavonske bregove...

¹ Kemijska tvar koja mirisom odbija kukce

² engl. sky – nebo, ski – skijati

Napišite pjesmu!

HPD "Zagreb – Matica" otvara izbor za najbolju pjesmu planinarskog sadržaja. Uvjeti: najviše 35 redaka, rok 30. studenoga, slati anonimno pod šifrom. Najbolja pjesma bit će objavljena u zborniku povodom 50 godina društva. Pobliže u idućem broju.

PLANINARSTVO U REPUBLICI JUŽNOJ AFRICI

Uspon na Lion Head i Table Mountain

Hrvoje Pokos, Bjelovar

Stigavši u zračnu luku Cape Town u Republici Južnoj Africi, već ovdje saznajem da ljudi toga grada žive za buduće Olimpijske igre. Cape Town je jedan od pet gradova koji konkuriraju da postanu organizatori Olimpijskih igara 2004. godine.

Grad odiše mnogim europskim značajkama. Nebodera gotovo da nema, osim u užem centru. Oni tamo uglavnom služe kao poslovne zgrade, a manje za stanovanje.

U Cape Townu su me dočekali Ivančica, Robert, Diana i Werner. Nastojeći da što bolje upoznam ljepote grada i okolice, s njima odlazim i na Lion Head, brdo visoko 620 metara (slika desno).

Na južnoj polutci Zemlje bilo je sredinom veljače ljeto u punoj svojoj snazi. Zato smo na uspon krenuli rano. Dan je sunčan, vruć, gotovo bez vjetra. Susrećemo mnoga istomišljenika, zaljubljenika u prirodu. Staza nije prezahtjevna, gotovo je izletnička. Tek je na dva mesta potreban veći napor, jer se za uspon moramo pridržavati za lance. Biljni je svijet prilično šprt. Tek po koje drvo, uglavnom vrlo nisko žbunje i suha trava. Nakon sat lagana hoda (staza kruži oko brda), počinje pravi uspon, gdje moramo uložiti više napora da dodemo do vrha. Uspon je trajao dva sata. S vrha se pruža predivan vidik na cijeli Cape Town i na Atlantski ocean koji ga okružuje. Nakon kraćeg odmora vraćamo se u dolinu prema gradu.

Tjedan dana poslije krećemo ka Table Mountainu. Uspon na tu planinu ipak je nešto drugo. Do njezina vrha (1092) inače prometuje žičara. Za vrijeme moga boravka nije radila, jer su izgradivali još jednu kupolu. Sam naziv te planine kazuje da je vrh nevjerojatno ravan (na razglednicama izgleda kao da je škarama odrezan). Kako je uspon mnogo zahtjevniji, ka vrhu krećemo samo Werner i ja. Kao i za uspona na Lion Head, dan je prekrasan, sunčan, ali s malo vjetra. Staza je prilično strma. Ipak i ovdje primjećujemo mnogo ljubitelja planina. Sama priroda ovdje je još škrtija. Uspon postaje sve teži, sunce postaje sve jače, a hладa je sve manje. Zanimljivo je susresti stare planinare koji jedva hodaju, ali ipak kreću prema vrhu. Stigavši na vrh nakon tri sata jačega hoda, moramo obući nešto toplije, jer vjetar počinje puhati

jako i vrlo hladno. Vidik je i s Table Mountaina nezaboravan: Cape Town kao na dlanu, a Atlantski ocean se u daljini isprepliće s Indijskim. Sivi oblaci tjeraju nas da se požurimo nazad. Tek što smo stigli u polaznu bazu, počinje kiša.

Svima koji dođu u Cape Town predlažem obilazak rta Dobre Nade, Waterfronta (okupljališta turista) s akvarijem "Dva oceana", najvećeg rezervata ptica u Africi i Kirstenboscha (botaničkog vrta s više od tisuću biljnih vrsta). Tko može trebao bi obići i Krügerov narodni park, najveći i najljepši park na afričkom kontinentu, gdje žive tisuće životinjskih vrsta.

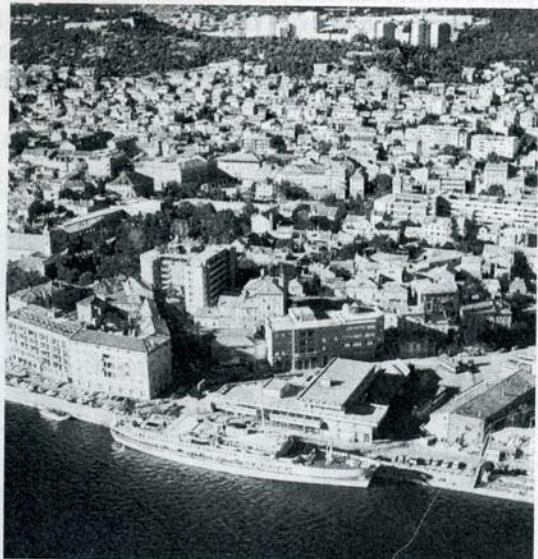
Iz Cape Towna odlazim s lijepim uspomenama. Ljudi poštuju prirodu i nastoje je sačuvati.

ŠUBIĆEVAC MOGA DJETINJSTVA

Vesna Jurković, Šibenik

Kada smo svečano obilježavali 70-godišnjicu osnivanja HPD "Kamenar" svoju sam gošću iz PD "Kamenjak" Rijeka povela u razgledavanje Šibenika, poznatoga starog dalmatinskog grada. Povela sam je i u obilazak poznate park-šume Šubićevac, koja je šetaliste i izletište Šibenčana, inače svima znano kao pluća grada. Šubićevac poznat je po svojoj stoljetnoj borovoј šumi, koja daje ugodan hlad i osvještenje u ljetnim danima. Ova se šuma proteže sjevernim dijelom grada.

Bile smo i na tvrđavi Šubićevcu, koja je i vidi-kovac, a do nje smo stigle malom uređenom stazom sa sjeverne strane, podno bedema tvrđave. Idući tom stazom uživamo u predivnoj panorami grada, a pogledi nam lete i prema prekrasnim otocima što su kao biseri rasuti po moru. Došavši na tvrđavu, prolazimo pored nekoć poznatog ugostiteljskog objekta, sada nažalost opustošenog. Na tvrđavi nailazimo na

šetače sa svojim kućnim ljubimcima, koji, pušteni s lanca svojih gospodara, veselo jure po zelenom pokrivaču, uživajući samo njima svojstvenom životinjskom radošću. Još jedan pogled ka moru i otocima, koji polako tonu u maglu. Dižući se iz mora, ona nježno grli u svoj zagrljav za "laku noć". Magla se polako i tajnovito spušta i po čempresima, primorskom boru, česmini i raznim predstavnicima mediteranske makije. S ove tvrđave promatramo drugu tvrđavu, Sv. Ivan, koja je na nadmorskoj visini 115 metara. Napuštajući Šubićevac, vijugavim putem spuštamo se prolazeći kroz borovu šumu, dok ovu predivnu prirodu oko nas uveseljavaju svojim već tihim i umornim pjevanjem grlice, vrapci i crni kos. Ljepotu Šubićevca upotpunili su rekreacijski objekti, teniski tereni i trim staza koja prolazi pokraj nekadašnjeg ugostiteljskog objekta "Dubravka". Ovaj objekt, napravljen u šumarskom stilu, predivno se uklapa u zelenilo Šubićevca. Kraj njega je nekad davno bio uređen potočić i malo jezero, a oko njega ljljačke i tobogani za najmlađe. Atrakcija svega ovoga bio je i mali zoo-vrt, okružen žicom, u kojem su se radosno i dostojanstveno pred nama pokazivali pelikani, srndači sa svojim srnama, a pauni graciozno širili svoje predivne raznobojne repove. Mi djece pokušavala smo svojim malim ručicama kroz žičane otvore proturiti hrani ovim lijepim životinjcama. Kad bi nam se približile, da bi iz naših ručica uzele njima jako drag zalogaj, neki bi se od nas toliko uplašili da bi odmah pobegli, a nekima bi od straha ispala hrana namijenjena ljubimcima iza žice.

Slika nekadašnjeg zoo-vrta ostala mi je u sjećanju i nikada neće izbljedjeti. Kao dijete sam uživala igrajući se s drugom djecom i promatrajući ove prelijepе и племените životinje, ispričala sam na kraju ove predivne šetnje po Šubićevcu svojoj gošći iz Rijeke dok smo prolazile pored razrušenih, ali još vidljivih i prepoznatljivih ostataka kamenih kućica za životinje.

KAKO SVOJU PLANINARSKU KUĆU OSIGURATI OD PLJAČKE

Željko Poljak, Zagreb

Vlasnici planinarskih kuća koje su bez stelnoga čuvara često se žale na provalne krađe. U broju 4/1997 na str. 125 čitali smo kako je npr. opljačkano planinarsko sklonište na Velikom Lubenovcu na Velebitu. Odnešeno je, zapravo odvezeno – jer se kuća nalazi uz šumsku cestu – sve ne samo iz otvorenog dijela skloništa nego i iz zatvorenog, koje je provaljeno. Jednako je tako i s planinarskom kućom na Velikom Alanu, jer je i tu lako planirati krađu. Lopovi se jednostavno dovezu kamionom, natovare sve što god je pokretno i odvezu se u nepoznatom pravcu.

Većina naših planinarskih kuća nije osigurana protiv provalnih krađa u osiguravajućim zavodima, prvo jer to nije jeftino, i drugo, jer je teško zadovoljiti svim sigurnosnim mjerama što ih uvjetuju osiguravatelji. Planinari su gotovo bespomoći i svaki put sa strepnjom posjećuju svoj objekt bojeći se hoće li ga opet naći provaljenoga i opljačkanog. Ipak, dobrim su djelom i sami tome krivi, jer postoji vrlo jednostavna i prilično uspješna sigurnosna mjera, premda se ne osniva na masivnim bravama ni željeznim pločama, nego, jednostavno, na psihologiji lopova, a to je da se svaki predmet u kući obilježi na trajan način.

Kao dobar primjer može poslužiti planinarski dom na Štirovcu u južnom Velebitu (izgorio je 1991.), koji je 1969. bio kompletno opremljen novim inventarom, počevši od pokućstva, posuda i pribora za jelo, pa do posteljine i presvlaka. Od tога dana idućih dvadesetak godina nije iz doma otuđeno gotovo ništa, jer su svi predmeti, čak i vrata i prozori, bili obilježeni inicijalima PSH (Planinarski savez Hrvatske). U drveninu su inicijali duboko urezani dlještom, u metalne predmete, posude i štednjak brusilićom, a tekstilni predmeti (madraci, pokrivači, plahute) označeni su neizbrisivom kemijskom tintom. Bilo je planinara koji su negodovali gledajući kako je sa gotovo pola metra velikim inicijalima inventar estetski bio "upropašten". U tome su imali pravo, ali u dilemi estetika ili opasnost od krađe lako se bilo odlučiti, pogotovo zato što je u najbližem naselju, a to je Medak u Lici, tada živjela grupa građeljivaca koja je vjerojatno u svojim genima imala

duboko usadenu čežnju za tuđim. Do tога je dana svako malo iz doma nestao poneki predmet.

Naša akcija obilježavanja imala je spektakularan uspjeh: otada ništa više nije nestajalo iz kuće. Potencijalni lopov je znao da mu prijeti opasnost otkrivanja ma koliko dobro skriva u svojoj kući ukraden predmet. Osim toga, tko bi od njih imao hrabrosti da npr. suši na užetu pored kuće plahtu s ružnim, ali neizbrisivim i nadaleko vidljivim inicijalima pravoga vlasnika? Bilo je doduše nakon tога namjernog oštećivanja kućnog inventara, čak su možda inicijali PSH izazivali rušilački bijes nemoćnih vandala, ali su svi predmeti godinama nakon tога bili na broju. Posteljina je od duge upotrebe bila već sva istrošena, a plahte otrcane i pune rupa, ali bile su tu, a to je glavno. I sve zahvaljujući samo nekoliko jednostavnih poteza kistom, makar je ta kuća dugo bila širom otvorena i bez nadzora.

Dakle, planinari, poduzmite nešto za spas svoje imovine dok nije kasno, kako ne biste doživjeli gorčinu kakvu su nedavno iskusili vrijedni članovi HPD "Stanko Kempny" iz Zagreba kad su jednoga dana na Lubenovcu zatekli svoje lijepo sklonište posve ispražnjeno. Uzaludan je bio sav njihov samoprijevoran trud i žrtve da bi planinari imali ugordan boravak u tom dijelu Velebita.

BRIGA O STARIM HRVATSKIM GRADINAMA

Zdravko Trošelj, Našice

Godine 1946. došao sam u Zagreb i, da bih kao prijatelj prirode upoznao okolicu, obilazio sam Medvednicu i ostalu okolicu Zagreba, te tako stigao i na Medvedgrad. U to vrijeme dizala se na južnoj strani kula sa tri zida i prozorom. Na te zidine verali su se mladići i djeca, iskušavajući svoje penjačke sposobnosti, te pri tom obarajući i po koji kamen iz zida. I tako malo po malo, i jedne nedjelje, kule više nije bilo. Nije izdržala ugrize mlađih i srušila se. Slično se dogodilo i s velikim sjevernim zidom.

Godine 1989. došao sam u Našice i, kao stari planinar, pošao sam na "Papučke jaglace" u Veliku kod Požege, na koje idem od tada svake godine. Većinom idem "Šulerovim putom" kraj križa, da bih tako došao na stari turski grad iznad Velike. Gradina je svaki puta sve ruševnija. Ove godine zaprepastio sam se stanjem u kojem sam je zatekao. S južne strane, ispod prozora nestala je s polovice zida u unutrašnjosti kamena obloga. S istočne strane golem zid, koji je s juga napukao, leži na jednom zidnom ostatku koji podsjeća na stup. Neki su se mlađi penjali po zidovima, pa sam ih upozorio da njihova djeca neće imati priliku vidjeti ovu gradinu, spo-

menik hrvatske povijesti. Ovo me ponašanje podsjetilo na sudbinu Medvedgrada.

Stanovnici Velike i Požege trebali bi razmislići i shvatiti što im znače ove kamene zidine. Zar samo kao mjesto za zabavu poklonika diskopoklone (ruši, razbij, uništi!) ili dio mozaika hrvatske povijesti? Pustiti ga da nestane ili ga ograditi i spriječiti pristup, pa kad za to dođe vrijeme, konzervirati ga?

Prisutni mlađi su mi rekli da su na sjevernom dijelu aktivirali eksploziv i namjerno srušili zidine. Bilo mi je žao da kroz nekoliko godina nađem umjesto gradine samo gomilu kamenja.

Nas planinare Naščane također zanima sudbina našega Bedemgrada. Srećom on nije na nekoj frekventnoj prometnici, a naši izletnici nemaju navike penjanja po ovoj ruševini. Ali ga ipak nagriza Zub vremena. Već je nekoliko puta PD "Krndija" organiziralo njegovo čišćenje od grmlja i korova, a u naščkom muzeju bilo je govora o iskopavanju i konzervaciji, ali nestasica novca ne dopušta tu akciju. Nadajmo se da će naša Osječko-slavonska županija obratiti pažnju i ovom pitanju.

IN MEMORIAM

**Dr. BORIS STOJŠIĆ I
MARIJAN TOMLJENOVVIĆ**

HPD "Sokolovac" iz Požege je u nepun tjedan dana izgubilo dva vrijedna člana. Tako je u srijedu, 12. ožujka u prometnoj nesreći smrtno stradao stomatolog dr. Boris Stojšić-Žoga (48), koji je sahranjen u petak 14. ožujka na groblju u Kutjevu.

U nedjelju 16. ožujka, prilikom hodnje po Papuku, na lokalitetu Tisica, doživio je srčani udar i preminuo Marijan Tomljenović-Tom (59). Po struci bio je komercijalist, a brojnim Požežanima znan je kao atletičar, rukometaš i radioamater. Obojica su bili uzorni planinari, koji

su osvojili brojne vrhove hrvatskih i europskih gora.

Sahranu M. Tomljenovića-Tomija obavljena je u utorak 18. ožujka na požeškom groblju Sv. Elizabete, a komemoracija u njihovu počast održana je dan prije u društvenim prostorijama HPD "Sokolovac".

Na pogrebu u Kutjevu govorio je planinarski veteran Ivica Martinek, u Požegi Antun Lovrić, predsjednik Društva, a ispred požeških radioamatara Drago Mikel, također primjeran planinar.

Ivan Jakovina

IVAN ČANŽAR

HPD "Ivančica" iz Ivance 17. ožujka zauvijek je napustio predsjednik Ivan Čanžar, koji je tu dužnost obnašao od 1981. godine. Rođen je 11. 5. 1934. u Kamenici, a njegova ljubav prema prirodi opredijelila ga je za školovanje na Šumarskom fakultetu. Već kao mlađi inžinjer šumarstva postaje upraviteljem ivanečke Šumarije. Uskoro postaje članom HPD "Ivančica", a potom i predsjednik Društva. Zdušno se prihvatio planinarskih aktivnosti, pogotovo gospodarskih. Jedan je od nosilaca potpune obnove i dogradnje planinarske kuće "Josip Pasarić" na Ivančici. Planinari će se uvijek sjećati njegovih riječi na otvaranju planinarske kuće 1982. godine: "Ovaj je objekt dio nas i neka nam svima služi na ponos i čast svojom ljepotom i svojom plemenitom namjenom ovdje na najvišoj planini sjeverne Hrvatske. Želimo da ova kuća bude osnovica razvoja planinarstva, drugarstva i ljubavi među ljudima, mjesto okupljanja i mjesto odmora."

Prof. dr. PAŠKO LOVRIĆ

U planinarskim društvima ima velik broj članova koji zapravo nisu planinari, ali postoji i velik broj pravih planinara bez planinarske iskaznice. Jedan je od takvih bio i prof. Lovrić. Po struci geodet, a po duši prirodnjak, usko je bio vezan za zemlju i prirodu, kojoj je prilazio istodobno s profesionalnim i amaterskim poletom.

Roden je 31. kolovoza 1931. u Dubrovniku, maturirao je 1950. u Osijeku i diplomirao geodeziju 1956. u Zagrebu. Poslije toga dvije godine radi u Kartografskom institutu u Bonnu i zatim, od 1959. do konca života, na Geodetskom fakultetu u Zagrebu, gdje je bio asistent, docent i od 1978. profesor topografije i kartografije. Za sobom je ostavio vrijedne studentske priručnike i mnoštvo stručnih članaka objavljenih u zemlji i inozemstvu. Kao glavni urednik objavio je, zajedno sa suradnicima i ko-autorima, više od 90 tematskih i topografskih karata pojedinih regija, nacionalnih parkova, planova gradova i naselja. I upravo tim svojim kartama, vrhunskim djelima hrvatske kartografije, zadužio je hrvatsko planinarstvo. Nenadmašive su njegove karte "NP Paklenica" (1989) s prikazom najviših velebitskih vrhova, "Kaštela" (1989) s detaljnijim prikazom Kozjaka, "NP Risnjak" (1990) i "Medvednica" (1992). Tko želi planinarstvo po našim otocima bez lutanja, teško će bez njegovih karata otoka Mljeta, Paga i Raba (sve 1989). Ono što je najvažnije, Lovrić nije bio običan kabinetski kartograf, mogli ste ga

Samo četiri godine poslije već se u Ivancu otvaraju prekrasne društvene prostorije u ukupnoj površini od 150 četvornih metara, potpuno namještene i uredene. Svake godine priređuje se akcija "Kretanje – zdravlje" i čitav niz drugih aktivnosti, a u svemu tomu bio je golem doprinos predsjednika društva.

I sada, kada smo se dogovarali kako ćemo što svečanije proslaviti 100. obljetnicu planinarstva u Ivancu, kao krunu svih do-sadašnjih uspjeha, Božjom nas je voljom napustio naš predsjednik. Tuga se uvukla u planinare i u sve one ljude koji su ga poznavali kao izvanredna čovjeka, uvijek spremnog za pomoći drugima.

Ivanački će se planinari s ponosom sjećati i govoriti o svom predsjedniku, a svojim radom ispunjavati predsjednikovu želju za daljnjim razvijanjem i jačanjem planinarske organizacije u tom dijelu naše domovine Hrvatske.

C. Šoštarić

susretati po planinarskim stazama, osobito po Risnjaku i Medvednici, kako provjerava dosadašnje karte i ispravlja ih. Tako je npr. jednom bio dva tjedna na Risnjaku i, obilazeći stazu po stazu, pronašao prilično krupnih grešaka koje su se desetljećima prenosile iz jedne u drugu kartu. Istina je da su i mnogi planinari zapažali kako su neki podaci pogrešni i staze loše ucrteane, ali bez Lovrićeve stručnosti i rutine još bismo i danas na mnogim

križanjima bespomoćno gledali u kartu. Zanimljiva je bila njegova misao da imenuje pojedina važna planinska križanja na Risnjaku. Tako je npr. neka od tih križanja imenovao po značajnim prirodnim obilježjima u okolini (Kod bukve, Zelena ponikva, Vučja jama i sl.). Iako vrhunski stručnjak i profesionalac, Lovrić se nije ustručavao da za savjet pita i amatera planinare, pa nije bio rijedak gost ni u Hrvatskom planinarskom savezu, a osim toga uvijek je

rado i srdačno primao planinare u svom Institutu. Oni će teško prežaliti što na planinskim stazama neće više susretati toga uvijek vedrog i nasmiješenog čovjeka planinara.

Željko Poljak

PLANINARSTVO U TISKU

MOGLI SJEVERNOG VELEBITA

Vladimir Jurčenko: "Prisno uz kamen", Senjsko književno ognjište, Senj, 1996. Pjesma nastaje tako da se iz kutije neuglednih riječi odaberu one iz kojih se pažljivim brušenjem i kombiniranjem može oblikovati derdan pjesama. Zatim se taj nakit izloži u draguljarnici stihi, u zbirci pjesama... Jednoga dana pjesnik podvuče crtu pod napisano; tek toliko da vidi do kuda je stigao i kamo bi bilo najuputnije produžiti. Tako nastaje svojevrsna inventura dostignutog, naslovljena u većini slučajeva kao "Izabrane pjesme". Izbor pjesama je lukav predah prije hvananja u koštač s rojevima riječi iz kojih će vještим kročenjem nastati nove pjesme.

I Vladimira je Jurčenka, pjesnika, kipara, pri povjedača, slikara, lovca, planinara (itd.), u hodu po prostranstvima riječi privremeno zaustavila zbirka izabranih pjesama "Prisno uz kamen". Prelistao je pjesnik "Srce darovano planini" (1977), "Divlje proljeće" (1980) i "Dan između tebe i mene" (1991), te izdvojio iz njih, po osobnom mišljenju, ono najdragocjenije.

Izbor pjesama, uglavnom, vrše urednici. Oboruzani postojećim teorijama o književnosti, a istovremeno ograničeni plitkim džepom izdavača, najčešće izrode promašaj. To ovdje nije slučaj. Jurčenko je izbjegao rovovsku borbu oko izbora i tiskanja, jer je imao sreću da mu je urednik-izbornik takoder zaljubljenik u prirodu, književnik Milan Krmpotić. Suraldivali su prisno u svim elementima nastajanja izbora "Prisno uz kamen". Slikarski nerv Vladimira Jurčenka ni ovdje nije mirovao. Osobno je opremio naslovnicu, nacrtao autoportret uz "Životopis", te s devet ilustracija oplemenio sedam ciklusa sa sto i jednom izabranom pjesmom. I tako smo dobili zbirku ugodnu za čitanje i gledanje!...

Čovjek je potrošna roba. Rok trajanja mu nije ni

mog oka bezvremenskog i beskrajnog Svetmira. Mnogi se mire s tom definicijom i pasivno se prepustaaju da ih dani troše; oni trate svoje ovozemaljsko umirovljeničko vrijeme na kartanje ili grickanje čipsa uz dalekovidnicu. Jurčenku je masivni Velebit dnevni boravak. Sjevernom Velebitu poznaje svaku travku, svaki grm, svaki suharak. Svako mu godišnje doba prepoznaće po boji i mirisu. Vladimir je Mogli sjevernog Velebita, jer nemuštim jezikom razgovara i s vukom i s njegovim plijenom, obraća se ptici u letu i ribi u pllovu, velebitski ga vjetrovi s proljeća obnavljaju a griju (!?) ga kroz duge zimske večeri. Pjesnik je opsjednut Velebitom. Velikim valom riječi ili boje zalijeva ispučan velebitski kamen, tražeći od njega za uzvrat da ga mazi i da ga kažnjava, sve s potrebom da bude prisan s tim kamenom – da grije kamen i da kamen grije njega... Raskrižen na ledima u nekoj velebitskoj dulibi, pjesnik prati po nebeskom oceanu plovidbu oblaka, tih bijelih korablji, i ne jednom poželi da se kao galeb spusti na palubu jednoga od njih i pokupi mrvice sna iz očiju nebeskih mornara... Tada vrijeme za pjesnika stoji, iako zna da se ono troši, kapajući u prastaru velebitsku kamenicu; kada se potrošeni slap vremena prelije preko ruba kamenice, putovati mu je u bezvrijeme. Jurčenko zanemaruje opća mjesta Velebita, on progoni njegove sitnice. Ne dosaduje sebi i drugima šturom fotografijom, on iznjedruje kroz stihove otiske što mu ih na duši i u oku ostavlja veličanstvenost velebitskog okružja.

Organizirani nered bilježaka na Vladimirovom radnom stolu zorno nam govori da nije izrečena posljednja riječ o Velebitu iz pera ovoga sretnog sanjara. S nestrpljenjem očekujemo da nas uskoro preplavi blagoglagoljivost stiha ovoga, u privatnom životu šutljivog, svetojuračkog barda...

Tomislav Kovačević

TKO JE TKO U HRVATSKOM PLANINARSTVU

TOMISLAV ČANIĆ – ZAGREBAČKI LIČANIN

Roden je u Gospiću 19. travnja 1941. i uskoro odlazi iz rodnoga grada na životnu odiseju, da bi završio u Zagrebu i tu osnovao podružnicu HPD "Visočica" iz Gospića. Vrijedi s nekoliko rečenica skicirati njegovu bogatu i plodnu planinarsku djelatnost. Spomenimo prije toga da je srednju školu završio u Perušiću 1961., novinarsku školu u Beogradu 1971., višu ekonomsku u Varaždinu 1978. te da se najviše bavio novinarstvom. Od 1965. do 1970. radi u "Ličkim novinama", do 1974. je urednik tvorničkog lista "MOL" u Ličkom Osiku, do 1979. tvorničkog lista "RIS" u Zagrebu, do 1987. tvorničkog lista "Obućar" u Ivancu i uz to tajnik poduzeća. Početkom Domovinskog rata pokrenuo je list "Vila Velebita" (glasilo Ličko-senjske županije) i radio kao pomoćnik urednika, a 1995. je pokrenuo časopis "Lički planinar" i urednikom mu je od prvog broja do danas. Sada je zaposlen kao komercijalist u zagrebačkom "Grafocentru". Važno je naglasiti da je u svim mjestima gdje je živio i radio bio uključen u lokalno planinarsko društvo. Tako je bio (i sada je) član "Visočice" u Gospiću, "Ivančice" u Ivancu (tamo je osnovao ogrank u tvornici obuće 1980.), u Zagrebu je reaktivirao PD "RIS" u istoimenoj tvornici i bio mu tajnikom, a 1989. je u Zagrebu osnovao zagrebačku podružnicu "Visočice" iz Gospića. Kao novinar napisao je brojne planinarske članke u svim listovima koje je uredivao i u raznim drugim publikacijama, a odnedavna je i član uredništva "Hrvatskog planinara". Začudo, planinarska organizacija nije do sada zapazila toga skromnog i tihog, ali radišnog člana, pa je do sada primio tek Srebreni znak HPS, iako su

mnogi planinari dobili Zlatni znak za mnogo manji doprinos. No, njega više veseli rad i planinarenje nego priznanja. Najveći mu je užitak ipak planinarenje i organiziranje izleta. Istaknuti je planinarski fotograf, sudjelovao je na izložbama, markiraju staze i izgradnji domova (Visočica). Dakako da je vatreni ljubitelj Velebita, ali je posjećivao i sve druge naše planine, tako da je do sada sakupio 22 transverzalne značke, a iza njega su usponi na Olimp, Musalu, Karpatе, Grossglockner i mnogi drugi. Njegov "Lički planinar" nipošto nije konkurenca "Hrvatskom planinaru", nego samo dopuna, pa ovakva personalna unija samo može biti od koristi i jednom i drugom časopisu.

Željko Poljak

LICKI ③
PLANINAR

SRPANJ • 1996

OSNOVANO HPD "MALAČKA"

Dana 17.1. je u Donjim Kaštelima osnovano HPD "Malačka", koje je svoj prvi izlet priredilo 4. svibnja do ruševina planinarskog doma Malačka na Kozjaku.

PD "DUBROVNIK"

Iako je ovo društvo izgubilo svoj dom na Orjenu, koji je sada na području Crne Gore, a izgubilo je i svoje društvene prostorije u zgradici Karmen, koja je izgorjela zajedno s cijelokupnom arhivom prilikom granatiranja grada, društvo se postupno oporavlja i sada ima 40 članova. Redovno priređuju izlete u bližu i dalju okolicu, a sada planira uređenje staza na Snježnicu (1234 m), najviše brdo u zaledu.

OBNAVLJA SE "LUGARNICA" NA MOSORU

Popularna planinarska kuća "Lugarnica", koja je 1994. izgorjela nakon udara groma, počela se obnavljati. Zgradište su očistili 14. travnja 1996. splitski planinari pod vodstvom Joška Gerželja, sredstva za obnovu stigla su iz "Croatia osiguranja" i grada Splita, a Zrakoplovna baza Divulje je s 39 helikopterskih letova pomogla prenijeti od autobusne postaje Sitno Gornje do gradilišta sav materijal, namještaj, radnike i planinare.

OBNAVLJA SE "DINARA" U KNINU

Rad HPD "Dinara" u Kninu obnovljen je 2. travnja prošle godine, ali postupak registracije još nije dovršen. Društvo broji oko 20 članova, a predsjednik mu je ing. Andrija Kaliger. Pred njim stoji važan zadatak: obnova planinarskog doma Brezovac pod najvišim vrhom u državi – Dinarom (1831 m).

PLANINARSKI MURALNALNI RADOVI

Maturant I. gimnazije u Zagrebu, Alan Čaplar (novi član našega uredništva), napisao je muralni rad iz zemljopisa o temi "Prirodne vrijednosti Velebita i njihova zaštita". U prvom dijelu rada izdvojene su i razradene raznorodne karakteristike najveće hrvatske planine, a u zaključnom dijelu, koji je već objavljen u broju 2 "Hrvatskog planinara" pod naslovom "Velebit, nacionalni park ili ne?", traži se odgovor na pitanje zašto je i kako potrebno zaštititi Velebit. Kako je sve razrede gimnazije završio odličnim uspjehom (5), i kako je muralni rad ocijenjen istom ocjenom, Čaplar je oslobođen polaganja mature i obrane muralnog rada. Dodajmo još da je kao izvor

podataka korištena i planinarska literatura, ponajviše časopisi "Hrvatski planinar" i "Lički planinar". Gimnazijski profesori – ljubitelji planina i prirode, predložite svojim maturantima za maturalne radove teme i literaturu vezanu uz planine i njihove prirodne vrijednosti! (Ž. P.)

Članica Speleoškog odsjeka HPD "Mosor" Split Ivana Buklijaš je za svoj maturalni rad u 1. gimnaziji Split izabrala speleošku temu pod nazivom "Speleoška obilježja Europe". Iznenadenje je možda, što nije uobičajeno, da speleoška tematika bude izbor za maturalni rad. Međutim, uzimajući u obzir da je Ivana Buklijaš izuzetno aktivan speleolog-pripravnik u SO HPD "Mosor", možemo shvatiti razloge koji su je motivirali za izbor ove teme. Ona je obradena na 28 stranica u kojoj je uklopljeno 18 fotografija u boji, te dva načrta speleoških objekata. Sadržaj je podijeljen na: uvod, reljef, krški reljef, špiljski nakit, deset najdubljih i najdužih europskih speleoških objekata, pregled najzanimljivijih speleoških objekata Europe, zaključak i literaturu. Uz čestitke Ivani za stručno pripremljen rad, želimo joj da ga uspješno obrani na maturalnom ispitnu, te da i nadalje bude vrijedan i aktivan član SO HPD "Mosor" – Split. (G. G.)

KAKO JE NASTAO PLANINARSKI PUT "OSORŠĆICA"

U proljeće 1988. godine je Krešo Lekić iz Nerezina, zaposlen tada u "Lošinjskoj plovidbi", pokrenuo inicijativu za uređenje zapuštene planinarske staze iz Nerezina do vrha Osoršćice. Postojeća staza bila je označena već gotovo nevidljivim oznakama te prilično zaraštena u makiju. Zamolio je kolegu iz Rijeke da animira poznanike planinare iz PD "Platak" koji su voljni doći u Nerezine i urediti je, a što smo mi sa zadovoljstvom prihvatali. Od HPD "Zagreb Matica" dobili smo pristanak za markiranje staze na području za koje su se oni do tada brinuli. Tokom uređivanja staze iz Nerezina na Sv. Mikul, a potaknuti divnim vidicima s tog mjesta, došli smo na zamisao o trasiranju nove atraktivne planinarske staze koja bi preko Sv. Mika i Televrina povezivala Nerezine s Osorom. U prosincu 1988. to smo dopisom obrazložili Lekiću te predložili 6 kontrolnih točaka, postavljanje limenih kutija za pečate, dnevnik s kratkim opisom puta, poklon-značkom i diplomom za prijedeni put. On je oduševljeno prihvatio naš prijedlog i već smo u veljači 1989. započeli s poslom, koji se pokazao zahtjevnijim i dužim nego što smo predviđali. Zaraštenu stazu trebalo je raskrčiti, markirati, a pojedine dionice iznova trasirati jer staze nije uopće bilo ili je bila toliko zarašla da je bilo jednostavnije trasirati

novu. Završni posao – postavljanje kutija za pečate i upisne knjige izveli smo uz pomoć dvojice mlađih mještana iz Nerezina i to su bili jedini otočani koji su aktivno sudjelovali u radu na terenu. Iстиćemo da se Lekić brinuo za izradu metalnih kutija, nabavku boje za markiranje te osigurao spavanje, prehranu i sredstva za troškove prijevoza iz Rijeke do Nerezina i natrag. Cjelokupni posao obavili smo u šest vikenda (subotom i nedjeljom), tj. za oko 350 sati efektivnog rada. Put je završen u travnju 1989., a u siječnju 1991. obnovili smo i nadopunili markacije na čitavoj trasi. Nakon toga dolazili smo više puta na Osoršćicu dovodeći veće skupine planinara i ljubitelja prirode, koji su se vraćali kući očarani ljepotom i predivnim vidićima. Hvale je vrijedno što planinari PD "Osoršćica" sada vode brigu o održavanju "naše" staze, ali trasiranje, uređivanje i markiranje transverzale na Osoršćici ostaje ipak zasluga planinara entuzijasta iz Rijeke uz svesrdnu pomoć Kreše Lekića iz Nerezina. U tom su radu sudjelovali Dijana Silić, Nenad Silić, Boris Jugo, a povremeno su pomagali Milvija Medved, Ivica Sandrovac, Gilietta Bontempo i Bruno Bontempo. (Nenad Silić)

"NAJEZDA" NAŠIH PLANINARA U ANDE

Južna Amerika je posljednjih godina postala modnim hitom hrvatskih planinara. Sve više izvještaja stiže u naše uredništvo, tako da moraju čekati na red za objavljivanje. Na Aconcagu, najviši vrh obiju Amerika, organiziraju uspone već i mala društva iz unutrašnjosti. Neka nam kao ilustracija posluži izvještaj što nam ga je poslao karlovački suradnik dr. Ante Starčević o predavanjima što su tamo održana. HPD "Martinščak" je u prepunoj dvorani "Kluba 90" priredio predavanje o Prvoj hrvatskoj ženskoj ekspediciji na Aconcagu (predavala je ing. Marina Šojsat). Idućeg dana su Mladen Kuka i Mladen Postružnik u "Zorin domu" prikazali ekspediciju "Chimborazo '97". Dvorana u Gradskoj vijećnici u Duga Resi bila je premala da primi sve koji su željeli vidjeti izvještaj s Aconcague HPD "Vinica". U karlovačkoj Gradskoj knjižnici otvorena je izložba fotografija Mladena Kuке pod imenom "Ispod kondorovih krila" što ih je snimio na andskim vrhovima. Toliko samo iz Karlovca! (Ž. Poljak)

SPELEOLOŠKO DRUŠTVO KARLOVAC

Ovo novoosnovano društvo je u suradnji s Gradskim muzejem prikupilo mnoštvo arheološkog materijala u špilji Đunto 4,5 km istočno od Bosiljeva, a u podnožju brda Družac. U prostorijama "Latice" u Radićevoj ulici uredena je izložba pronađenih predmeta, od kojih su neki stari više od 5000 godina. (Dr. Ante Starčević)

PLANINARSKE SEKCije U KARLOVAČKIM ŠKOLAMA

HPD "Dubovac" u Karlovcu ima svoje sekcije u više škola. Sekcija u Ekonomskoj školi broji 80-ak članova, a vodi je prof. Tomislav Majetić. Sekcija u osnovnoj školi "Banja" ima 130 planinara pod vodstvom prof. Jasminke

Petrekanić. Sekcije na Gimnaziji i u Srednjoj medicinskoj školi vodi prof. Blaženka Petrić, a u mješovitoj industrijsko-obrtničkoj školi prof. Ante Starčević. Sada je sekcija osnovana i u gimnaziji u Duga Resi. Broj 30-ak članova, a vodi je prof. Marija Furlić. Ona je s planinarskom sekcijom Šumarske škole, koju vodi prof. Zlatko Bučar, sudjelovala u radnoj akciji "Vihora" na uređenju okoliša skloništa na Bjelolasici te posjetila Tuk, špilju Lokvarku, Golubinjak kod Lokava i Paklena vrata. Spomenimo da je karlovačko HPD "Martinščak" s Turističkom zajednicom Karlovca i Savezom samostalnih sindikata Hrvatske organiziralo prvosvibanjsku biciklijadu "Biciklom do zdravlja". Najstariji natjecatelj rođen je 1913., a najmladi je imao tek četiri godine. Ukupno ih je bilo više od 350. (Dr. Ante Starčević)

TREĆI SUSRET PLANINARA-PJESNIKA NA SOVSKOM JEZERU

Duga je tradicija okupljanja slavonskih planinara na Sovskom jezeru u Dilj-gori, koje se nalazi na visini od 355 metara. Već treću godinu na tom mjestu vrijedni članovi HPD "Dilj-gora" iz Slavonskog Broda organiziraju Susret planinara-pjesnika. Tako je to bilo i 18. svibnja, kada se na sjenovitim obalama jezera okupilo blizu 500 planinara i ljubitelja prirode iz Požege, Osijeka, Našica, Pleternice, Županje, Orahovice, te po jedan član HPD "Sisak" i PD

HRVATSKO PLANINARSKO DRUŠTVO "DILJ GORA" SLAVONSKI BROD

3. SUSRET PLANINARA PJESENICA

SOVSKO JEZERO - nedjelja, 18. svibnja 1997.
POČETAK PROGRAMA U 10.00 SATI
NASTUPA KUD "RAVNICA" Stari Perkovci

“Željezničar” iz Sarajeva. Najbrojniji bili su planinari iz Slavonskog Broda i Požege. Gotovo sva društva imala su svoje predstavnike-pjesnike, a uz njih su nastupili i učenici dviju škola iz Slavonskog Broda i jedne iz Našica. Susret je otvorio Mladen Ratković, predsjednik HPD “Dilj-gora”, a u kulturno-zabavnom dijelu programa nastupili su članovi KUD “Ravnica” iz Starih Perkovaca. Program je počeo čitanjem “Legende o Sovskom jezeru” iz knjige publicista i planinara Tomislava Durića “Sto najljepših legendi iz hrvatske prošlosti”. Skup je iskoristjen i za prikupljanje potpisa protiv izgradnje termoelektrane u Lukovom Šugarju podno Velebita. Prigodnu izložbu i potpisivanje peticije organizirao je pleternički planinar i republički aktivist za zaštitu okoliša, Miroslav Mesić. Na kraju istaknimo da su sveukupnom uspjehu Susreta pomogli Ivica Kopecki i Ivica Đuretić, mještani naselja Sovski Dol, koji su uredili teren, a o prehrani i osvježenju brinulo se osoblje Planinarskog doma “Duro Pilar” iz Brodskog Vinogorja, kojim upravlja HPD “Dilj-gora”. (Ivan Jakovina)

ACONCAGUA '98

Dok je tročlana ekipa planinarskog kluba “Extrem” iz Čakovca pohodila iranska gorja osvojivši Damavand, drugi dio inventivnih “extrema” priprema i organizira sljedeću ekspediciju u jedan od najzanimljivijih svjetskih predjela – Južnu Ameriku. Uspon od 6960 m nadmorske visine koji se planira za početak sljedeće godine već je sada započeo prvim i dobro promišljenim koracima: grafičko-likovnim oblikovanjem i osmišljavanjem vizualnog identiteta ekspedicije ACONCAGUA '98.

Travanjska okupljanja ekspediciskog tima, koji broji 12 članova, definitivno su potvrđila i prihvatile obilježja novog izazova. Prihvaćen prijedlog zaštitnog znaka pratećih marketinških materijala zbrinuo je kolegij radionice “Krug” iz Čakovca, koji potpisuje i izvorni logotip “Extrema”. Usvojen je znak koji se svojom originalnošću i svježinom izdvaja u jednoličnoj masi propagandnih simbola kojima su tržište i potrošači često zatrpani. Sintezom boja i oblika stvoren je znak koji se lako uočava, prepoznaje i pamti, što i jesu odlike dobrog i kvalitetnog znaka. Stilizirani obrisi gorja plave su boje koja asocira

na planinske visine i snjegove. Cilj – Aconcagua – ispisani je karakterističnom tipografijom kao simbolom leda i vjetra. Iza planine rada se sunce. Ono je tople, žute boje i povijesni je simbol božanstva južnoameričkog kontinenta. Sunce predstavlja i moć naših planinara koji će hrabro pobijediti planinu, ali još više i sami sebe. Plavo-žuta kombinacija dio je kolorita iz argentinske i čileanske zastave, dviju država čije zamišljene granične linije djelomično putuju i planinskim lancem Aconcague. Znak je veselo i mladenački poput vedrog i pozitivnog duha “extrema”, sudionika ekspedicije. Poruka koju znakom “extremi” odašilju, jasna je, atraktivna, prirodjački i sportski obojena. Od početka mjeseca travnja bit će sve pripreme vezane uz južnoameričku pustolovinu obilježene tim znakom, sve do njenog početka i, vjerujemo uspješnog medimurskog planinarskog finala. (Roberta Radović)

ODMOR UZ PLANINARSKU LITERATURU

Planinari koje put nanese na istočni kraj Medvednice, u planinarski dom “Lipa”, mogu uz odmor u domu čitati planinarske časopise “Hrvatski planinar” i “Bilogorski planinar” koji su na vidnom i dostupnom mjestu u domu i na raspolaganju posjetiteljima. Slično je i na planinarskom domu “Zavižan”, gdje je prije nekoliko godina posjetiteljima otvorena jedinstvena velebitska planinarska biblioteka. Budući da se planinarski časopisi prodaju pretplatom, relativno teško dolaze do pretplatnika, jednostavno zato što nepreplaćeni planinari često ne mogu vidjeti, prelistati niti upoznati časopise prije nego se odluče i uplate pretplatu. Ova vrlo pohvalna inicijativa propagiranja planinarske literature na domovima, gdje se planinari neko vrijeme zadržavaju i odmaraju, pokazuje da planinarski domovi nisu samo od grada udaljene krčme, već mjesta na kojima se u vrijeme odmora može uživati i u književnoj riječi. (Alan Čaplar)

“ORLOVO GNIJEZDO”, NOVO PLANINARSKO SKLONIŠTE NA KOZJAKU

U nedjelju, 20. travnja otvoreno je novo planinarsko sklonište na Kozjaku, iznad Kaštel Kambelovca. Svečanosti otvaranja nazočno je bilo oko 200 planinara i ljubitelja prirode, među kojima i predstavnici Planinarske bratovštine Sv. Bernarda iz Samobora. U sklopu proslave posvećena je i kapelica Sv. Bernardu, zaštitniku planinara. Vrijedni kambelovački planinari Ivo i Ivan Tadin još su početkom prošle godine na stijeni zvanoj Koludar započeli radove na izgradnji skloništa. Nazvali su ga “Orlovo gnezdo” jer su u toj stijeni pronašli pravo orlovo gnezdo. Izgradnja skloništa na nadmorskoj visini od 589 m zahtijevala je mnogo truda. Materijal su najvećim dijelom nosili na ledima, a onda su napravili malu ručnu žičaru za pomoć. Dakako, nije izostala ni pomoć planinara koji su se tijekom gradnje skloništa penjali po Kozjaku i Koludru. Svečanost otvaranja “Orlova gnijezda” uveličao je i poznati splitski alpinist Ivica Matković. On se za samo petnaestak minuta popeo na Koludar, smjerom kojim se prije

"Orlovo gnezdo" (589 m)
na Kozjaku

njega penjač pok. Ante Bedalov, čije ime nosi kambe-lovačko planinarsko društvo. Čestitamo Ivi i Ivanu, jer su

nam poklonili novo planinarsko sklonište i tako učinili Kozjak još dražim i privlačnijim. (Ante Juras)

Kapelica Sv. Bernarda, zaštitnika planinara, na "Orlovom gnezdu"

VRATITI PLANINARSKU ORIJENTACIJU!

Posljednjih nekoliko godina orijentacijski šport u nas vrlo brzo napreduje, pa ako se ovako nastavi, ubrzo ćemo doći sjevernoeuropske zemlje u kojima taj šport uživa veliku popularnost. Međutim, tim se športom u nas bavi sve manje planinara, iako su ga oni prvi počeli njegovati. Služio im je u prvom redu za što bolje snalaženje u planini, pri čemu je brzina bila manje važna. Osim toga, natjecalo se po sasvim drugim pravilima, u punoj planinarskoj opremi, često u ekipama od po tri člana i svi su morali na cilj stići istodobno. Lijepo je bilo vidjeti planinare od 7 do 77 godina kako sa starta kreću prema šumi s kartom i kompasom u ruci, veseleći se svakoj pronadenoj kontrolnoj točki. Još ih je ljepe bilo slušati nakon natjecanja, obično na veselicu, kad su prepričavali zgode sa staze. Plasman i nije bio tako važan, bitno je bilo sudjelovati. Usput se mnogo toga moglo naučiti, a osobito je proširivalo znanje mlađih. Sada kad se orijentacijski šport postupno pretvara u atletiku i udaljava od planinarstva, predlažem da Hrvatski planinarski savez pokrene akciju da se planinarima vrati stari način orijentacijskih natjecanja. (Mauricije Tudina)

OGLASI

Lijek protiv malarije na poklon. Planinarima koji ovoga ljeta putuju u tropne poklanjamо zalihu od 100 tableta protiv malarije. Rok upotrebe je do konca listopada. Tel. 022/337-610 ujutro ili 022/24-267 popodne, Zlatibor Prgin. **Kupujem "Naše planine"** br. 11-12/1967, 1-6/1968, 3-6/1970, 1-4/1970, 1-6/1973, 1-8/1974, 5-6/1975 i 1-2/1980. Dino Alujević, Zagreb, tel. 01/417-496.

AUTOKAMP "ĐARDIN"

Sv. Filip i Jakov

Jedan od najljepših i najpopularnijih autokampova u Dalmaciji, "Đardin" u Sv. Filipu i Jakovu (2 km od Biograda, 25 od Zadra) ovog će ljeta biti ponovno otvoren! Turistička agencija Hrvatskog Autokluba "HAK-Turizam" je ovaj popularni kamp uzela u dugoročni zakup i radovi na njegovom uređenju su u tijeku. Očekujemo da će kamp biti uređen i primiti prve goste do 1.7.1997. Prirodni položaj kampa gotovo je idealan - nalazi se uz rub velike pješčane plaže u sjeni stoljetnih borova. Posebno ističemo vrlo povoljnu cijenu paušala za termin od 1.7.1997. do 30.4.1998. od 2.520 kn (sve uključeno+ zimovanje prikolice, osim boravišne pristojbe). Postoji mogućnost unajmljivanja postavljenih prikolica.

Cijene usluga u kunama:

Osoba -18,

Djeca do 7 g.- gratis,

Djeca od 7 do 15 g.- 8,

Auto -12,

Prikolica- 16,

Šator- 14,

Kemper (Wohnmobil)-20,

Motocikl- 5,

Kućni ljubimac- 10,

Kazeta hladnjaka- 10,

Žeton za usluge (pranje, glačanje rublja)-5,

Parking prikolice (bez korištenja)- 55,

PAUŠAL 1.7.97. - 30.4.98.- 2.520

Boravišna pristojba 7,60 kn, djeca 12-18 g. 3,80 kn, do 12 g. gratis.

POPUSTI:

✓ članovi HAK-a 10%

✓ članovi UKH 20%

✓ jednokratna uplata 5%

Također u našoj ponudi
smještaj u hotelima, apartmanima,
bungalowima...

SAVUDRIJA * NOVALJA *
DUBROVNIK * UMAG * PAG *
LOPUD * POREČ * CRIKVENICA
* OREBIĆ * BOL * ROVINJ *
PRIMOŠTEN * BOŽAVA * PUNAT
* CRVENA LUKA

INFORMACIJE, REZERVACIJE I UPLATE

Touring poslovница HAK-a, Draškovićeva 46, Zagreb, tel 01/431-142

HUMOR

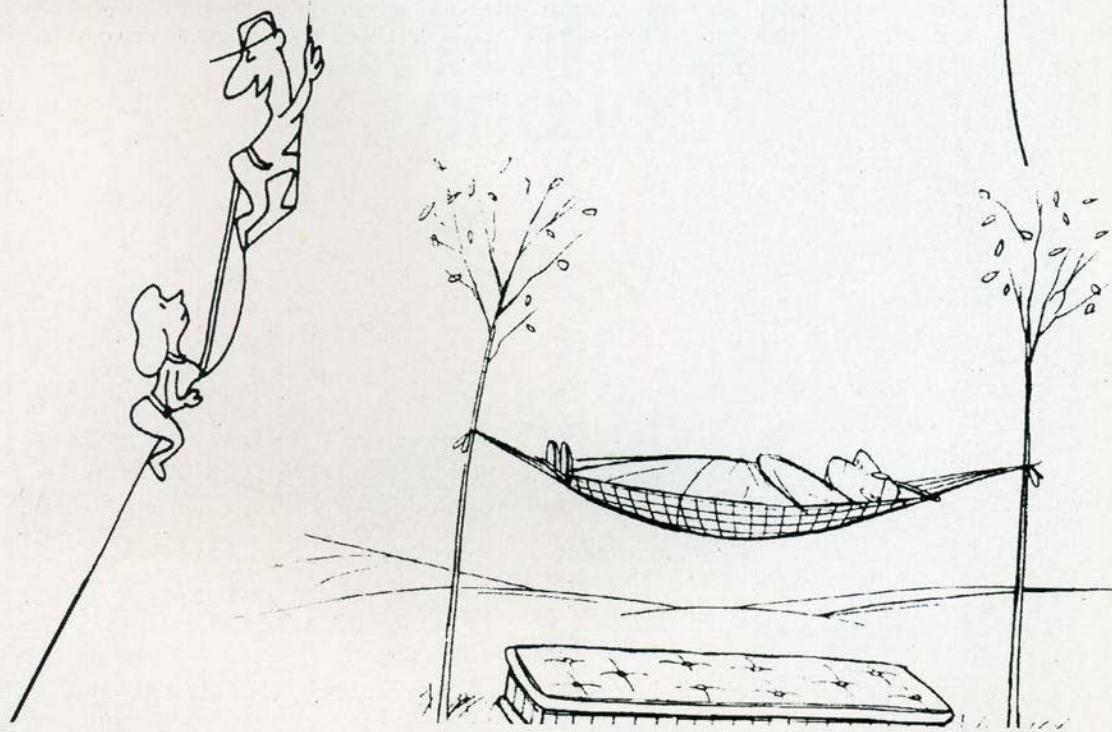
Gojzeki

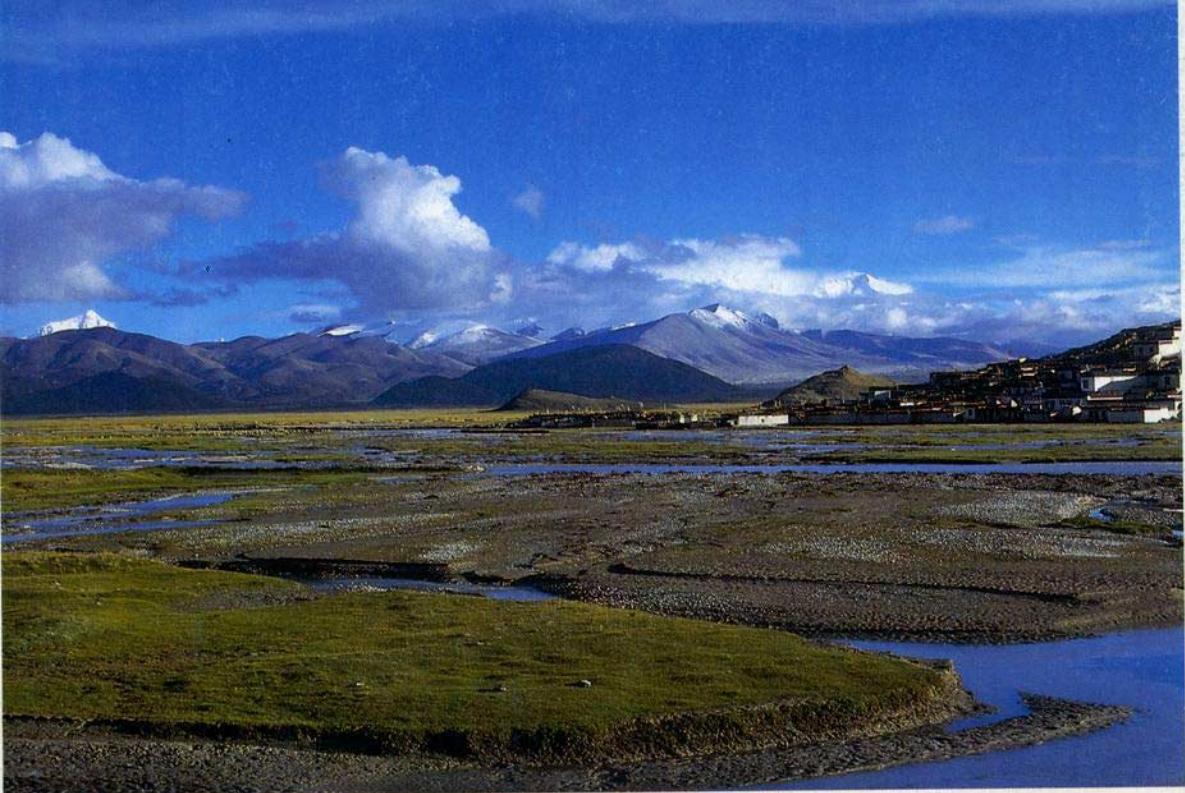
SENAID SERDAREVIĆ

UREDUJE: IVAN PAHERNIK

- Znam, treba paziti na krpelje,
ali Gojzeki ipak pretjeruju!

Ravnica u Tingri s Everestom (lijivo) i Cho Oyu (desno)

foto: Darko Berljak

PANTONE® COLORS

CHROMOS dd

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska

CHROMOS

Printing Ink Factory Samobor - Croatia